

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

JOSIP JEDVAJ

BEDNJANSKI GOVOR

Hrvatski dijalektološki zbornik 279-330

ZAGREB 1956

JOSIP JEDVAJ

BEDNJANSKI GOVOR

UVOD

Govorom, koji se u ovoj radnji opisuje, govore stanovnici bivše općine Bednja u kotaru Ivanec. Veći su predjeli te općine ovi: Rinkeveci (Rinkovec)¹, Bědnjo (Bednja), Plěš (Pleš),² Šošo (Šaša), Pãošnik (Pašnik) i Věrbno (pl. sr. rod) (Vrbno); Središte im je selo Bednja, koja se nalazi uz potok istoga imena.

Sav je taj kraj sa svih strana upravo zatvoren gorama i njihovim obroncima, i to: Ivančicom, Strahinčicom, Maceljskom gorom i Ravnom gorom. Samo jednom cestom spojen je s Lepoglavom i dalje s Ivancem. Ta se cesta u Bednji grana u dva pravca: jedna ide prema zapadu preko brdovitoga Jesenja, a druga prema sjeverozapadu preko brdovitoga Cvetlina u Sloveniju. Prema sjeveru i jugu nema direktnih putova.

Kako je kraj brdovit, ispresijecan samo uskim dolinama, naselja su rasuta po bregovima i brežuljcima, a sastoje se od nekoliko ponajviše drvenih kuća s gospodarskim zgradama. Narod te svoje zaseoke naziva selima, a svako selo ima ime obično po prezimenu svojih stanovnika. Tako se na pr. ti zaseoci zovu: Bistreviči (Bistrovići), Pepijāōči (Popijači), Krūmoriči (Kramarići), Gemēilci (Gamilci) itd., jer u njima žive stanovnici s tim prezimenima. Više zaselaka, rasutih na dosta velikom području, čini jednu cjelinu s posebnim imenom: Viletinci, Verhyevci (Vrhovec), Benkyevci (Benkovec), Želimerja (Želimorje), Pedgyerja (Podgorje),

¹ U () objašnjene su bednjanske riječi ili općim kajkavskim izrazom ili štokavskim riječima, a imena napisana su onako, kako se službeno zovu i pišu. Čitave rečenice prenesene su u štokavski govor od riječi do riječi.

² Zbog nedostatka nekih znakova akut (˘) na y štampan je znakom ' . Duljina na diftonzima ispred naglašenoga sloga označena je sa dvije crtice (na svakom vokalu napose) mjesto jedne crtice preko oba vokala. Dugi silazni akc. (^) nalazi se samo na prvom dijelu diftonga, a na y nije uopće naznačen. Ni duljina na y nije naznačena. Prema tome, ako se u riječi nalazi y, a ta riječ nije označena akcentom, znači, da je ' na y.

Prabykýevja (Prebukovje), Mâljun (Meljan), Trökeščun (Trakoščan), Pêyrgo (Purgo), Šinkevico (Šinkovica), Gerîenec (Gorenec), Esyenjok (Osonjak), Ježyêvêc (Ježovec) i Vrunejâlja (Vranojelje)

Da su ti nazivi stari, vidi se iz latinske povelje od 1584. g., kojom kralj Rudolf predaje u vlasništvo grofa Jurja i Gašpara Draškovića grad Trakoščan sa svim posjedima, koji su pripadali bivšim vlasnicima toga grada (Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium 41, str. 138.). Razlika između tadašnjih i današnjih naziva samo je u tome, što se Prebukovje, Ples i Gorenci navode u ispravi u ikavskom liku (Pribukovje, Pliš, Gorinci), a današnje Vranojelje u povelji je Ravnojelje. Vokovdol bit će današnje seoce Vôukevski (Vukovski).

I veća ili manja zemljišta imaju svoja imena, od kojih evo nekoliko: Bebiša (Bobiše), Brêzevec (Brezovec), Celina (Cjeline), Čèrni Jãorek (Crni Jarak), Čordök (Čardak), Čretnico (Čretnica), Dyelja (Dolje), Drienevec (Drenovec), Drögo (Draga), Düburovo (Dubrava), Gërico (Gorica), Gryemoč (Gromač.), Keritiša (Koritiše), Lõükö (Luka), Lučico (Lučica), Mãriča (Meriče), Meliša (Meliše), Mÿžo (Muža), Nočo (Nača), Pedbrežnica (Podbrežnice), Pederîešja (Podorešje), Pêyrgico (Purgica), Plâot (Plat), Prošnica (Prašnice), Pystika (Pustike), Râoven (Raven), Rökešico (Rakošica), Sevêinjok (Sevinjak), Slêivnjok (Slivnjak), Suknjêžico (Suknježica), Šoriko (Šarika), Štekyevico (Štekovica), Tepýeliča (Topoliće), Telâčok (Telečak), Ternöc (Trnac), Terđico (Trdica), Têyrmek (Turmek), Trëbuž, Vëgrojo (Vograja), Zobykýevja (Zabukovje), Zolözi (Zalazi)

Prezimana su današnjih Bednjančana, kojih ima oko 8500, ova: Böbič (Babić), Bunêiček (Baniček), Bistrevič (Bistrović), Begãödëj (Bogadi), Byes (Bos), Begežãolec (Bogožalec), Bësek (Bosek), Bežëiček (Božiček), Bredör (Brodar), Brezevnjõčki (Brezovnjački), Bërlič (Brlić), Bröcke (Bračko), Brîezni (Brezni), Brêiški (Briški), Buhêinjok (Buhinjak), Bêykevski (Bukovski), Bêykvič (Bukvić), Cöpek (Capek), Cehýn (Cehun), Ciglör (Ciglar), Čãšnjöj (Češnjaj), Delimer (Delimar), Dígulo (Digula), Drovinski (Dravinski), Drietor (Dretar), Dõubič (Dubić), Dybeviečok (po brdu Dybyêvêc (Dubovec)) (Dubovečak), Dôugi (Dugi), Dÿkorič (Dukarić), Fãrek (Ferek), Flëgor (Flegar), Fêyntek (Funtek), Fyrjün (Furjan), Gemêllec (Gamilec), Göšporič (Gašparić), Gãnc (Genc) Golêinec (Galinec), Gerêyp (Gorup), Grãobor (Grabar), Grëbenski (Grobenski), Höder (Hader), Hãčëk (Heček), Hyeisok (Hojsak), Hetînski (Hotinski), Hečýrščok (Hočurščak), Hrûnj (Hranj), Hrÿpo (Hrupa), Hrÿpočki (Hrupački), Hydêinjok (Hudinjak), Hydêinčec (Hudinčec), Hêyhejo (Huhoja), Hôusnjok (Husnjak), Hôuzok (Huzak), Jãdvej (Jedvaj), Jãdvejič (Jedvajić), Jogêylnjok (Jagulnjak), Jogÿšič (Jagušić), Jãornjok (Jarnjak), Jÿg (Jug), Jurîenec (Jurenec), Jurišo (Juriša), Këglevič (Keglević), Kišýr (Kišur), Kločînski (Klačinski), Kelöčke (Kolačko), Kerenêički (Korenički), Kestünjevec (Kostanjevac), Ketöršok (Kotaršak), Krölj (Kralj), Klrümorič (Kramarić), Krünjčec (Kranjčec), Krãš (Kreš), Kríž, Kÿčke (Kučko), Kêyhor (Kuhar), Kykielšok (Kukelšak), Kyšënič (Kušenić), Kôušok (Kušak), Kyzmînski (Kuzminski), Lãoljek (Laljek), Ledêinski

(Ledinski), Lyenjok (Lonjak), Lÿkočić (Lukačić), Mõjcen (Majcen), Mâolčić (Malčić), Meršëinjok (Moršinjak), Mādved (Medved), Mikÿlič (Mikulić), Mestŕečok (Mostečak), Mrovlëinčić (Mravlinčić), Mÿrke (Murko), Esenjõčki (Osenjački), Estrëički (Ostrički), Ežvotič (Ožvatić). Pösko (Paska), Piëhnjêc (Pehnac), Petrëinjec (Petrinec), Petriške (Petriško), Pïntorič (Pintarić), Plôuntič (Plantić), Plövec (Plavec), Pedbrežnëički (Podbrežnički), Pederëški (Podoreški), Pedsëečki (Podsečki), Pelünčec (Polančec), Peljõk (Poljak), Pepijõč (Popijač), Prådok (Pređak), Provico (Pravica), Repëiški (Repiški), Rëibič (Ribić), Rëžmorič (Rožmarić.), Sõjke (Sajko), Symbyel (Sambol), Symbyëlêc (Sambolec), Sedlünich (Sedlanić), Sākël (Sekol), Sinyëvêc (Sinovec), Skyek (Skok), Slõtki (Slatki), Smiljün (Smiljan), Smrëečki (Smrečki), Srõko (Sraka), Storëek (Starek), Stërmečki (Strmečki), Stübičor (Stubičar), Sòuk (Suk), Šïpuš, Škác (Škec), Špriem (Šprem), Štefõunjêc (Štefanec), Štefünjke (Štefanko), Šumïgo (Šumiga), Švác (Švec), Tëyšêk (Tušek), Terstenjõčki (Terstenjački), Võreški (Varoški), Vådok (Vedak), Veljõvečki i Veljovïečki (Veljavečki), Vidrünjski (Vidranjski), Verbünič (Vrbanić), Verhyevski (Vrhovski), Vučõk (Vučak), Vučkëvečki i Vučkevïečki (Vučkovečki), Vòuk-Erëiški (Vuk-Oreški), Vugrëinski (Vugrinski), Vòukevski (Vukovski), Zočinjâolec (Začinjalec), Zõgeršok (Zagoršak), Zogrõjski (Zagrajski), Zbëduljo (Zbodulja), Želimerski (po brdu Želimer (Želimor)) (Želimorski), Žëimbrek (Žimbrek), Žiryëvêc (Žirovec).

Isporedimo li navedena današnja prezimena s onim prezimenima na teritoriju bednjanskom, što se nalaze zapisana u Kanonskim vizitacijama od 1676 i 1677. g, i u Conscriptio bonorum F4 iz 1738. g., vidjet ćemo da među njima nema većih razlika. Po koje novo prezime moglo je nastati od nadimka, kojih ima dosta i kojima se Bednjančani obilno služe. Ima i po koji uljez iz susjednih krajeva. Kako su Bednjančani u prošlosti bili kmetovi vlasnika grada Trakošćana (od početka 15. stoljeća grofova Celjskih, zatim Vitovca, Gyulaya i grofova Draškovića) i lepglavskih pavlina, ti bi vlasnici doveli po kojega obrtnika ili kakvoga drugog namještenika, no tome bi se došljaku brzo zametnuo trag među starosjediocima. Većih naseljavanja nije moglo biti zbog toga, što se na tom području u prošlosti nisu vodili ratovi, koji bi istrebljavali pučanstvo, a bregovito i slabo rodno tlo jedva je moglo prehranjivati starosjedioce.

Da su zaseoci smješteni po brežuljcima i bregovima, nije samo uzrok brdovitost tla, nego i to, što je sva bolja zemlja bila vlastelinsko vlasništvo do svršetka Prvoga svjetskoga rata. Kad je tada veći dio vlastelinske zemlje došao u seljačke ruke, počeli su oni graditi kuće na pristupačnijim mjestima na podnožju brda i bregova uz putove i ceste.

Gotovo svi stanovnici su seljaci. Kraj je prenapučen, pa je narod do najnovijega vremena teško živio. Mali posjedi obično nisu mogli prehranjivati svoje vlasnike, pa se narod prometao kojekako: odlazio je kao sezonski radnik u bogatije poljoprivredne krajeve, na radove u gradove, u različite niže službe, nešto u fabrike i rudnike, a bavio se i sitnim kućnim obrtom i kućarenjem.

Govor Bednjančana ide u red svakako najinteresantnijih i najkompliciranijih govora kajkavskoga narječja zbog svojih diftonga, zanimljivih glasovnih promjena, akcenta i nekih drugih osobina. Da se sve to moglo održati jamačno iz davnih vremena, uzroci su ne samo navedena zatvorenost teritorija i slabe saobraćajne veze, nego i struktura toga govora. Ona sa svojim brojnim vokalskim nijansama traži u većoj mjeri nego to biva kod drugih kajkavaca, da svaka nova riječ mora odmah dobiti bednjanski oblik i akcent. Tako su na pr. Bednjančani odmah prema svome govoru preudesili najnovije riječi u svome rječniku: evijyen (avion), fošist (fašist), vȳdernik (udarnik), patolĳetko (petoljetka), nyermo (norma), kĳylok (kulak), sobotĳer (saboter), portizũn (partizan) i dr. Malobrojni doseljenici ne samo zbog svoje osamljenosti, nego i zbog te osobine nisu mogli utjecati na govor starosjedilaca.

I konzervativnost staroga stanovništva mnogo je pridonijela, da se govor slabo mijenjao. Još prije pedesetak godina ne samo da su stariji s negodovanjem slušali onoga, koji bi se služio - vrativši se iz vojske ili kakve druge službe - štokavskim riječima i oblicima u svome govoru, nego bismo i mi djeca govorili: Jōj, kok ja bādost, do ja mĳegel pezāōbiti nōš demōči gyever, po vāč nā znu geverti, kok sa pri nos geverti. (Jao, kako je bedast, kad je mogao zaboraviti naš domaći govor, pa više ne zna govoriti, kako se kod nas govori).

U novije vrijeme (poslije Prvoga svjetskoga rata) sve veće odlaženje na radove i službe u druge krajeve utječe (uz školu i čitanje) na govor i izgovor mlađih ljudi. Dok su se prije Bednjančani samo pred strancima služili općim kajkavskim govorom, da bi ih lakše razumjeli, danas i bez te potrebe mlađi svijet tu i tamo navraća čak i na štokavski govor. No ima još jedan uzrok, zbog kojega Bednjančani pomalo zanemaruju »svȳj storĳnski gyever«, a to je uvjerenje, da im je govor ružan. Kako je i udaljenijem kajkavcu, a kamoli ne štokavcu, potrebna pažnja i neko vrijeme, da mu se uho privikne na bednjanski izgovor, da ga može razumjeti, svi bi se oni rugali Bednjančanima i uvjerali ih, da ružno govore. Upoznavanje književnoga jezika i to rугanje uvjerilo je mnoge, da »gĳerde geverta«, pa nastoje - osobito pred strancima - da »ljĳpša geverta«. To čine tako što na mjesto svojih vokala i diftonga stavljaju štokavske vokale i služe se novijom akcentuacijom. Samo kad su u žalosti ili u srdžbi moći će stranac od njih čuti pravi njihov izgovor, jer onda ne paze na izgovor.

Valja spomenuti i to, da naši ljudi brzo i lako usvajaju, pravilan izgovor i akcent ne samo drugih kajkavskih govora i književnoga jezika, nego i pravilan izgovor stranih jezika. Tome će uzrok biti po svoj prilici to, što im je zbog velikog broja različitih vokalskih glasova sluh razvijeniji i jezik gipkiji nego u ostalih kajkavaca i štokavaca.

Govor je na čitavom navedenom području uglavnom isti, samo se govor Rinkovčana - koji graniči s lepoglavskim - razlikuje u akcentu, i to samo nekih riječi. Tako oni katkada pomiču kratki akcent iza duljine i dugi silazni za jedan slog prema početku riječi mijenjajući dugi silazni u kratki.

Rinkovčani na pr. govore: kēket (kokot), kēkeš (kokoš), snēho (snaha), gībunjico (gibanica), grāban (greben), ĭdam pe vēdu (idem po vodu), dok ostali stanovnici te riječi izgovaraju: kekyet, kekyeš, snīēho, gibūnjico, grebān, ĭdam pe vyedu.

Govor bednjanski nije osamljen; njegove se glavne osobine nalaze i u susjednim krajevima: u Lepoglavi, Kamenici, Cvetlinu, a osobito u Jesenju. No kako je ovoj radnji zadaća deskriptivno prikazati samo bednjanski govor, da bude od koristi za detaljno izučavanje sjeverozapadnih kajkavskih govora, nema u njoj poređivanja sa susjednim govorima. Prikazan je onako, kako danas općenito govore oni, kojih govor nije natrunjen osobinama književnoga jezika. Gdje su navedeni dubleti, znači, da se oba oblika upotrebljavaju.

FIZIOLOGIJA I TRANSKRIPC IJA NEKIH GLASOVA

Osim osnovnih vokala *a, e, i, o, u* nalaze se u bednjanskom govoru još i ovi vokali, poluvokali i diftonzi: *y* (prednjojezično zaobljeno i s nagi njanjem na *u*), *i, ie, ei, ey, ye, ao, au, ou, ai, oi, ui*. Kod izgovora vokala *e* treba imati na umu ovo: Kao štokavsko izgovara se ono *e*, koje u kratkim slogovima stoji mjesto staroslovenskoga *Ĕ*, koje stoji na mjestu staroslov. poluvokala, a imade na sebi okcent i koje se nalazi u diftongu *ie*.

Otvoreno se izgovara etimologiĉko *e*, zatim *e*, koje je zamjena za staroslov. *ę*, koje dolazi na mjestu štokav. *o*, koje u *er* zamjenjuje štokav. vokalno *r* i *e* u dvoglasima *ey, ye, ei* i *ei*.

Kratak *e* glas bez jasne glasovne kvalitete dolazi u sufiksnom nena-glašenom slogu na mjestu staroslov. poluvokala ili je sekundaran.¹

Artikulacija palatalnih suglasnika nije tako izrazita kao kod štokavaca, pa nema razlike između *ĉ* i *ċ* i *dž* i *d*, a to utjeĉe i na depalatalizaciju glasa *lj*.

Akcenta su tri: ˘ (kratki), ^ (dugi silazni) i ~ (akut, dugi uzlazni). Dugi slogovi izvain akcenta (oznaĉeni znakom -) nalaze se samo ĩspred naglašenih slogova. Kratki je akcentat iza dugoga sloga uvijek ekspiratoriĉan, a inaĉe je intonacioni. Tako je na pr. razlika u izgovoru naglašenoga *i* u rijeĉi *kēyrĭti* (kuriti) (izgovor je vrlo kratak i odsjeĉen) i *sĭlo* (izgovor je nešto dulji i naginje na akut).

Na diftonzima silazni se akcentat izgovara, kao da je prvi dio diftonga naglašen brzim akcentom, pa s njega sila izgovora silazi u padanju na drugi dio, koji mnogo slabije dolazi do izraŹaja.

¹ *Bilješka*. Kako se u ovoj radnji svaki od ova tri *e* glasa piše samo jednim znakom' (*e*), ĉitalac neka dobro pripazi, kako ĉe prema navedenom koji *e* glas ĉitati; pogotovu kad se zna, da ĉe naš ĉovjek prije i lakše oprostiti strancu svaku drugu pogrešku u govoru, nego ako svaki od ova tri glasa izgovara jednako (kao štokavsko *e*).

Duljina nije jednolična, nego imade obilježje silaznosti i kod vokala i kod diftonga. To se osobito razabira kod diftonga. Kad bismo htjeli jakost sile kojom se izgovaraju pojedini vokali na pr. u glāōvö (glava) predočiti brojevima, tad bi ti brojevi bili: 2, 1, 3 (glaovo).

Kvaliteta vokala dosta je ovisna o kvantiteti i akcentu. Jasni su samo dugi vokali pred akcentom i vokali s akcentom. Što je dalje kratak vokal od akcenta, nejasniji je i manje važan u izgovoru riječi. Tako je na pr. u riječi rospeznāōvöti (raspoznovati) *o* u slogu *ros* tako nejasno, da bi onaj, tko ne poznaje taj govor, bio u neprilici ne znajući, hoće li ga napisati s *o*, *e* ili *a*. Drugi slog *pe* već je jasniji, diftong *ao* posve je jasan, a glavna izgovorna snaga nalazi se na akcentiranom slogu *vo*. Krajnji slog *ti* dosta je jasan, ali manje od *vo*.

Praslavenski akcent sačuvan je u mnogo više riječi nego je on sačuvan u općem kajkavskom narječju, pa se tako naš akcent u vrlo mnogo, slučajeva podudara s akcentom čakavskoga dijalekta i ruskoga jezika. Ovdje ću za to navest samo nekoliko potvrda, jer će se čitalac iz daljih akcentovanih riječi moći uvjeriti o tome: roūkō (ruka), sāstrō (sestra) zēmō (zima), brāōdo (brada), lipo (lipa), istinjo (istina), šēirēk (široki), hediti (hoditi), neisiti (nositi), dēloti (djelati), vīdeti (vidjeti) i t.d.

Riječi se pišu zbog lakšega razumijevanja onasko, kako se pišu u književnom jeziku bez obzira na zvučni i bezvučni izgovor. Zakon asimilacije zvučnih i bezvučnih suglasnika u punoj je snazi.

I konsonant *h* redovno se piše, iako se na kraju riječi ili uopće ne izgovara ili se izgovara samo dahom. U sredini i na početku riječi izgovor mu je grlen. Ne čuje se samo u prezentu glagola štēti (htjeti). Tako se govori: grō (grah), ali gen. sing. grōho, pestý (pastuh), ali pestēvhō, lepý (lopuh), ali lepēyhō, tye sym čýl ed stāori ljydi (to sam čuo od starih lj ljudi), ēčam (hoću) - ēčaš-----.

Glas *d'* izgovara se kao ruski i češki palatalizirani kons. *d*. Nema razlike u izgovoru između *nj* i palataliziranog *n*. Gdje treba *nj* i *lj* izgovarati odjelito (*n-j* i *l-j*), označeno je crticom.

GLASOVI

1. Vokal *a* Taj se vokal zamjenjuje u bednjanskom govoru vokalima *o* i *u* i diftonzima *ao* i *au*. Diftonzi dolaze samo onda, kad se nalaze pod silaznim akcentom ili pod duljinom. Ako riječ s kojim od navedenih diftonga promjenom oblika dobije uzlazni akcent na samom diftongu ili iza njega, prelaze diftonzi u čiste vokale *o* i *u*, tj. pretegne drugi dio diftonga. To isto biva i onda, kad se silazni akcent na diftongu zamijeni brzim i kad bilo s kojega razloga nestane duljine na diftongu. Primjeri: a) bröt, möti, sīlo, löjoti, zvöti, rībo, šöko, Mörijo, klödo; b) slūmo (slama), müle (malo), jūmo (jama), jāsum (jesam), kümen, süme (samo), gnüti, brūnja (berba), rūma (rame), vrūno (vrana), Ödum (Adam), pītunja (pitanje), purūn (puran),

Tulijūn (Talijan); c) tâot, ali gen. pl. tôtev i totýev, glâod, ali pridjev glodýevni, mâost, ali pridjev mōsni, plāōtnē, ali pridjev plotnâni, jāōčiti, ali prez. jōčim, pekāōzāti, prez. pekōžam (pokažem), dāōvīti, prez. dōvim, hlāōpēti, prez. hlōpim, stâori, ali stōr, mlâod, ali mlōdi, jāōrēm (jaram) ajj 1. sg. jōrme, mrâov, ali mrovlēinjok (mravinjak), nāōglē, ali nōgli, glâos, ali glōsne (glasno), grâod, ali 1. sg. grōdu; d) stâun, ali 1. sg. stūne, strâun (strana), ali g. pl. strūn, slâun, ali slūno-slūne (slana, slano), sâūmec (samac), ali g. pl. sūmcev, mâuli, ali mūle (malo), srâum, ali srūmni-srūmno-srūmne, trâum (greda na stropu), ali 1. sg. trūme, znâum, ali inf. znūti, imâunja (imanje).

Bilješka. Samo *o* dolazi iza nepčanih suglasnika, gdje u štokav. narječju stoji *a*: klāčōti (klečati), krēičōti (kričati), bīēžōti (bježati), mōūčōti (mučati), ležōti (ležati), bejōti sa (bojati se), jōsla (jasle).

Štokavska riječca *naj* izgovara se *nyj*: nyjvâči (najveći).

2. Vokal e. Taj glas prelazi u *a*, ako je naglašen ili ako je dug. Ako u promjeni oblika izgubi akcent ili duljinu, vraća se u vrlo otvoreno *e*. Primjeri: žānō (žena), ali g. sing. ženā, plāsti, čālē (čelo), bādrē (bedro). šāst, dāsāt (deset), nābe (nebo), rešātē (rešet), prāsti, tāco (teca-tetka), māljo (melja-brašno), rāp, zālja (zelje), pāč, ali instr. sing. pečū, kmāt.

U prezentskim nastavcima nalazi se *a* na mjestu štokav. *e* bez obzira na akcent: mēram -aš (mogu), ēčam (hoću), sēhnam -aš (sahnem), kypýjam -aš (kupujem), čēyjam -aš (čujem), mātām -aš (metem), pāčām -aš (pečem).

U glagola čōkoti (čekati) ne zamjenjuje se *e* glasom *o*, nego je prvo bitno bilo čakati, a iz toga se onda razvilo čokoti. To se razabira iz prezenta, koji glasi čâokom.

3. Vokal i. Pod duljinom i pod silaznim akcentom prelazi taj vokal u *ei*, a inače ostaje nepromijenjen: pīti, prez. pēījām, ptc, akt. Pēil-pīlo-pēile, pīle (piće), vēīnē, ali vīnski, žēīvēt (život), ali 1. sg. živýetu, prīliko (prilika), ēīglō, ali g. pl. igīel, mēītē (mito), ali n. pl. mīto, klodēīvēc (kladivac, čekić), ali g. pl. klodīvcev, hrēīpōti (hripati), ali hrīpo, hrīpunja (hripanje), čēīsle (číslo), ali n. pl. čīslo, Ēīvūn (Ivan), ali g. sg. Ivūno, bīk, ali g. sg. beikō, vēīsēk (visok), ali visýeki, rēītōti (ritati), ali prez. rīčam, krivīti, ali krēīvēc, pēītōti, ali pītunja (pitanje), dīhoti (dihati), gēībōti (gibati).

Pred konsonantom *r* prelazi *i* u *ie* u riječima: vydīer (vodijer), kesīer (kosijer), popīer (papir), vincilīer, kvortīer (kvartir), krumpīer, tunjīer (tanjir), duplīer, tolīer (talir), eficīer (oficir), kyrīer (kurir), fīermo (firma), bīerso (birsa). Starci govore postīer, a mlađi ljudi postīr (pastir). I u riječi gyrīelj (ovratnik) nalazi se *ie* mjesto *i*.

Mjesto *i* nalazi se *e* u riječi lesīco (lisica) i u riječima, koje su od nje izvedene: lesīčiti sa (ulagivati se), lesēiči (lisičji).

4. Vokal o. U bednjanskom govoru nema primarnoga vokala *o*. Mjesto njega stoji u dugim slogovima *ye*, a u kratkim otvoreno *e* ili (rjeđe) *y*. Primjeri: dyem (dom), ēvco (ovca), nyes, kvētēl (kotao), kemyero (komora), gyel

(gýeli), (gol), yēbröz (obraz), ali g. sg. ebrözo, yērēh (orah), ali g. sg. erēho, yēsö (osa), g. sg. esā, yētrēv (otrov), g. sg. etrēvo, myest, kvest, vyeljo (volja), styēlēc (stolac), siryeto (sirota), plyet, ryēso (rosa), g. sg. resā, ryēzgö (rozga), vyez, gyerö (gora) g. sing. gerā, gēytēv (gotov), yēcēt (ocat), myēzēl (čir), spedyebo (sličnost), ali spedēben (sličan), bēsti, prez. byēdām, yēbrēk (olrok), teplyeto (toplota), gedevnye (godovno), ēleve (olovo), eblâok (oblak), eltōr, (oltar), ēster (oštar), ali ýestri, kekedāōkōti (kokodakati), fērtuf (kecelja), nāōpēj (napoj), nēž (nož), ali g. sg. nyēžö, kēle, ali n. pl. kýelo (kola), kerite (korito), n. pl. kýerito, kýlike (koliko), týliki (toliki), pyndíelek (ponedjeljak), štyvōti (štovati), kypyvōti (kupovati), smilyvōti sa (smilovati se), stonyvōti (stanovati), deryvōti (darovati), zimyvōti (zimovati), kýfer (kofer).

U 1. 1. pl. prezenta završetak je -ma (umjesto štokav. -mo), i to jamačno prema 2. 1. pl. prezenta, gdje je završetak -ta; na pr. čāšama (češemo), dīeluma (djelamo), kesēmā (kosimo), berāmā (beremo), spemīnuma sa (od spemēinōti sa (razgovarati se)), večārjoma (večeramo) trāsāma (tresemo).

U riječi ekyelu (okolo) nalazi se *u* mjesto štokav. *o*.

5. Vokal u. Taj vokal prelazi u *y*, ako nije naglašen i ako je pod kratkim ili uzlaznim akcentom, ili u *ey*, ako je pod duljinom ili pod silaznim akcentom. Primjeri: mýho (muha), ali g. pl. mēyh, dēyšö (duša), hēyd, ali hýdi, sēvh, ali sýhi, lýč, bydīti, vēyjec (ujak), bēykvo (bukva), ali bykýevja (bukovlje), nýditi, prez. nēydim, sēyknē (sukno), slēygö (sluga), g. pl. slýg, vēydzö (uzda), g. pl. výzd, hrēyško (kruška), pljēynuti, ali ptc. pf. pljýnyl-pljēynulo—pljýnyle, plýžiti, prez. plēyžim, trēydēn-trýdno-trýdne, vēyrēk (urok) mystōč (mustač-brk), mēykōti (mukati), prez. mýčam, jýtre (jutro), jēyhö (juha), jēynjēc (junac), gnjēys (gad), ali gnjýsni, mýlj, žýlj, sýlj (miraz), gýnj, mehýr, kýhoti (kuhati), prez. kêyhom, šēymēti (šumjeti), prez. šymīm, cēyrēti (curiti, padati kiša), prez. cyrīm, sēvkoti (sukati), mēysōti (musati, prljati), zomýsynec (prljavac).

U nekim tuđim riječima ostaje *u* nepromijenjeno: bīškup, ružmorīn, lutrijo (lutrija).

Mjesto *u* na početku riječi nalazi se *v*. Primjeri: vbīti (ubiti), vgosīti (ugasiti), vgedīti (ugoditi), vlevīti (uloviti), vmrīeti (umrijeti), vtepīti sa (utopiti se), vsēhnuti (usahnuti), vnýk (unuk), vrāči (ureći).

6. Refleks staroslovenskim poluvokalima. Najobičnija je zamjena za staroslovenske poluvokale *e* u kratkim slogovima, a *ie* u dugim slogovima.

Bilješka. Što se u dugim slovima nalazi mjesto poluvoikala *ie*, to dolazi odatle, što je ono *e*, koje zamjenjuje poluvokal, pošlo istim putem, kojim i *ē*, sto stoji prema staroslov. *B*, a *B* zamjenjuje kod nas *ie*.

Primjeri: pīesēk (pesBkB), g. sg. pīeskö, sēnj (sBnB), g. sg. snö, pēs (pBsB), rāōžēnj (ražBnB), yēcēt (ocbFb), tēgdo (tBgd), prōveden (pravBdbnB), mīēglö (mBglā), ali g. sg. meglā, snīēho (snBha), ali g. sg. snehā, jāozvec (jazavac), stīēklē (stBklo), dīēsko (dBska), ali g. sg. deskā, dīeu (dBnB), notīēšā

(natašte) prema fBštB, pēkel (pBklB), ali 1. sg. pēklu, pīenj (pBnjB), stēzo (stBza), tēnjek (tBnBkB), kyētēl (kotBlB), jāōrēm (jarBmB), vēs (vBsB), zīeli (zao, starosl. zBB) u frazi zīelo lieto (zle godine).

Katkada dolazi mjesto poluvokala glas *y*, i to ponajviše u riječima, koje se počinju s konsonantom *v*, a naglašene su kratkim ili uzlaznim akcentom. Pod silaznim akcentom i duljinom prelazi *y* u *ey*. Primjeri: vȳn (van), vȳnje (vani), vȳnješnji (vanjski), zvȳnjski (najmljeni radnik), vȳleča (proljeće), ali g. pl. vȳyleč, vȳgednik (ugodnik), vȳyš (uš).

Ti se glasovi čuju i kod prijedloga *v* (staroslov. vB), kad je on proklitika ispred zamjenica: vȳ menje (u meni), vȳ tebe (u tebe), vȳ njem (u njemu), vȳ njego (u njega), vȳ sebe (u sebi), vȳy ma (u mene) vȳy ta (u tebe), vȳy sa (u sebe), vȳy nju (u nju).

A dolazi mjesto poluvokala u riječima: stāblē (stBblo) i stāgnē (stBgnō). I kosi padeži lične zamjenice za 1. lice (dativ, lokativ i instrumental) imaju *a* na mjestu staroslov. poluvokala, ali to će biti u dativu i lokativu po analogiji gen. sg. i po analogiji istih padeža lične zamjenice za 2. lice, gdje prema *e* dolazi pravilno u bednjanskom govoru *a*, a iz tih padeža prešlo je onda *a* u instrumental singulara.

U gdjekojih riječi imamo diftong *ao* mjesto staroslov. poluvokala (prema štok. *a*). I taj se diftong vlada isto tako, kao i onaj, koji stoji mjesto *a*: tāost (tBstB), lāov (lBvB), ali g. pl. lōvev, lāož (lBžB), ali logōti (lBgati), svāost (svBstB), čāost (čBstB), ali instr. sg. čōšču.

Nikakve zamjene za staroslov. B i B nema u riječima tmō (tBma), niigder (nikBdeže), nigdor (nikBdaža) i često kod prijedloga *v*: včāre (vBčera), vzmēžen (vBmožBnB), vzāiti (vBzeti) (pored običnijega zāiti).

7. Sekundarno e. Poznato je, da se u štokavskom narječju radi lakšega izgovora nekih konsonantskih grupa umeće nepostojano sekundarno *a* i tamo, gdje u staroslov. jeziku, nije bilo poluglasa. Neki od tih suglasničkih skupova nijesu Bednjančanima teški za izgovor, pa dosta često između dva suglasnika na kraju riječi ne umeću ništa; na pr. lūnc (lanac), myesk (mozak), vyesk (vosak), dryezd (drozak), blēisk (blijesak), zvēisk (zvižduk), pēisk (pisak), pōsterk (pastorak), zvīezd, g. pl. od zvīēzdō (zvijezda), yevc (ovaca), pēyšk, g. pl. od pȳško (puška), myelb, g. pl. od mēlbo (molba), rȳezg, g. pl. od ryēzgō (rozga), taštumānt (testamenat), fundamānt (fundamenat), kīnč (nakit), rūnc (ramenica na ženskoj košulji).

No u većini riječi nalazi se sekundarni glas *e* između dva posljednja konsonanta u riječi, pa se on vlada posve tako kao i glas *e*, koji stoji na mjestu poluvokala; na pr. jyēgēnj (oganj), ēisem (osam), sādēm (sedam), mēisel (misao), mōūdēr (mudar), vēter (vjetar), nāōrēv (narav), dēber (dobar), gūsek, g. pl. od gūsko (guska), desīek, g. pl. od dīēskō (daska), sestīer, g. pl. od sāstrō (sestra), rōuček, g. pl. od rūčko (ručka).

Bilješka. Konsonantski skup *rl* ne podnosi bed. govor na kraju riječi, pa se *l* odbacuje; na pr. žēr part. perf. od žrīeti (žderati), rozdēr (razderao), tēr (tro), fmēr (umro), pedēr, part. perf. od pedrīeti (poderati i srušiti), zopēr, part. perf. od zoprīeti (zatvoriti).

8. Refleks glasu Б. Tamo, gdje se starosl. *B* razvilo u južnom štokav. narječju u *ije* ili dugo *je*, stoji kod nas *ie*, a gdje se kod štokavaca nalazi kratko *je*, *e* ili *i* mjesto Б, tamo je kod nas *e*. Primjeri: snĕg, rĕč, tĕle (tijelo), gnĕzdĕ (gnijezdo), svĕt, vĕro (vjera), mĕro (mjera), ali gen. pl. mĕr, mĕste, ali g. pl. mĕst (mjesta), nedĕljo (nedjelja), ali g. pl. nedĕlj, zopevĭĕdoti (zapovijedati), brĕg, Źlĕb, drĕm, devĕr (djever¹, grĕjoti (grijati), sĕjoti (sijati), smejĕti sa (smijati se), mehĕr (mjehur), sekĕro (sjekira), sĕma (sjeme), stĕnĕ (stijena), trĕskĕ (treska, iver), storešĕnĕ (starješina), priĕti, pelĕne (poljeno), imĕti (imati), imĕtĕk (imutak), pevĕsme (povjesmo), sedĕti (sjediti), strĕho (streha), svĕkĕst (svjetlost), povĕĕdoti (pripovijedati), vĕdeti (znati), strĕljĕti (strijeljati), pĕno (pjena), sĕne (sijeno), kĕdeljo (kudjelja), ljĕte (ljet), zelenĕti (zelenjeti), klĕt, zomĕrjĕti (zamjerati).

Pored dĕĕec (djeĕaĕiĕ) govori se kod nas i dĕĕĕek.

Na mjestu etimologiĕkoga *e* razvilo se sekundarno *B*, pa je onda prešlo u *ie* u rijeĕima zlumĕnja (znamenje) i kumĕnja (kamenje).

Vokal Б reflektira se s *a* u imenica njĕdro (njedra) i vĕverico (vjeverica)

Što se kod nas govori sĕsti (sjesti), tu je *a* prodrlo u infinitiv iz prezenta, gdje je po zakonu.

Pored svĕĕĕk (svjedok) govori se i svyĕĕĕk, ali g. sg. samo svedĕko.

9. Zamjena nazalima *ę* i *o*. a) Nazal *ę* zamjenjuje se kod nas redovno vokalima *e* i *a*. *E* dolazi u kratkim nenaglašenim slogovima, a u ostalim sluĕajevima (pod naglaskom i duljinom) dolazi *a*. Iza, toga *a* ĕuje se kod nekih rijeĕi i glas, ali ne redovno, jer ga isti ĕovjek u istoj rijeĕi jedamput izgovara, a drugi put ga izostavlja.

Od toga pravila izuzimaju se imenice sred. roda s osnovama na *-n* i *-t*, gdje uvijek dolazi *a* bez obzira na akcent i kvantitetu. Primjeri: pĕmet (pamet), ledĕno (ledina), pesnĕco (pesnica), mĕsec, desetĕno (desetina), jĕostreb (jastreb), zĕjec (zec), mĕse (meso), ali mesnĕoti, glĕidĕti (gledati), prez. Gledĕm, rĕd, jĕizĕk (jezik), ali jezĕiĕni, svĕitĕk (svetak), ali svetĕiĕni, Źĕjĕ (Źeĕa), pĕt, pĕitĕk (petak), prijĕiti (primiti), zoĕĕiti (poĕeti), sĕknĕti sa (useknuti se), nobrĕknĕti (oteĕi), sĕzoti (dosezati), jĕzĕ (jeza), lĕcoti (plašiti), trĕsti (i trĕisti), vĕzoti (vezati), jĕtro (jetra), rĕp, zĕpsti, Źĕtvo (Źetva), Źĕiti, prez. Źĕnjam, teŹĕk (teŹak), dĕteljo (djetelina), jĕĕmĕn (jeĕam), ĕma (ime), vrĕma, brĕma, sĕma, plĕmĕ (pleme), tĕlĕ (tele), Źrĕba (Źdrijebe). Izuzetak je plovĕn (plamen).

I u padeŹnim nastavcima zamjenjuje se *ę* samo s *a*: dĕyša (duše), mĕuŹa (muŹeve), erĕĕĕ (oraĕe).

An mjesto *ę* stoji n onomatopoetskim rijeĕima brĕnĕti (breĕati) i zvĕnĕti (zveĕati).

b) Mjesto *o* nalazi se u naŹem govoru u dugim slogovima pred akcentom i u slogovima sa silaznim akcentom duftong *ou*, a inaĕe *u*; na pr. Blĕdĕti, ali prez. blĕdim, pĕt, ali g. sg. pĕtĕ, gelĕb (golub), gĕbo (guba), gĕsenico (gusjenica), klĕpke (klupko), kĕdeljo (kudjelja), kĕpĕti (kupati), lĕĕiti, ali

prez. lūčim, mōūdēr, ali mūdri, prōūglē (pruglo, zamka), mōuž, prōut, sōūsēd, ali g. sg. susēda, pesōudo (posuda), žālūd (želud), mēinuti (minuti), mūčiti, mōūtiti (1. mutiti 2. zabavljati čime dijete, da ne plače), pōuknuti, kupīno (kupina), sōuk, sōūditi, ali prez. sūdim, subēto (subota), sāgnūti (segnuti), lōūkōti (viriti).

Bilješka. Što se u riječima mydīti (stsl. Mōditi), part. pf. mēyd'il- myd'īlo- mēyd'ile, nūd'iti (stsl. nōditi), prez. nēyd'im, gnjyšiti (stsl. gnōsiti) (gaditi), gnjýsni (gadan) zamjenjuje *o s y i ey*, može se protumačiti time, što je već u staroslav. jeziku uz *o* dolazilo *u* u tim riječima, a spomenuto je, da se tim dvjema glasovima zamjenjuje kod nas *u*.

10. Sonanti *r* i *l*. U našem govoru nema primarnoga *r* ni *l*.

a) Mjesto *r* dolazi kod nas *er*: čērn, sērp, tērn, pērst, gērm, stērn, skērbēti, sērkōti (srkati), kērcīti, kērcmō i kērcmo, smērdēti, bērv (brvno), gērmēti, kērpoti (krpati), kērt, kērv, tērbýh (trbuh), sērce, četērti (četvrti), zērne (zrno), kērznē (krzno), kērho (krhotina), deržōle (držalo).

Srābren (srebrn), i drevān (drven) u određenom obliku glase srāberni i dervāni.

Pored tērti govori se i trīeti, a pored bērze (brzo) govori se i býrze.

Prema staroslov. drēvo govori se drīeve u značenju: drvo koje raste i drvo za građu; plural drīevo i drīevja. Riječ dērvē znači drvo za vatru.

Prema crkva i crkveni imamo mi cīrkvo i cirkvāni.

b) Refleks starome sonantu *l* kod nas je u dugim nenaglašenim slogovima i u slogovima sa silaznim akcentom *ou*, a inače *u*: mōūčōti (mučati), ali mūčunja, dōug, ali dužnīk, vōuk, ali g. pl. vukýev, vōūnō (vuna), pūn, ali pōuni, sōunce (sunce). ali sunčāni, sōuzō, ali g. pl. sūz, pōuk (puk), bōūho (buha), ali g. pl. būh, žōuč, Hōum (ime mjestu), pūž, stūp, ali g. sing. Stōūpō, tōust, ali tūsti, žōūnō (žuna), žōut, ali žūti, jōbuko (jabuka), kōūnām (kunem), dužēīnō (dužina).

Prema staroslov. KIBbasa govori se kod nas klebosīco.

11. Kontrakcija. Māhem (odmah) govori se mām (i kmām). Oblik jyēkōti (plakati) nastao je prema već kontrahiranom obliku jokati, a ovaj opet prema jaukati. Tako se isto može protumačiti prezent od pýeiti (poći), 'koji glasi pām - pāš - pā — pāma — pāta — pāju, t. j. ti su oblici nastali prema već kontrahiranom obliku pem. Govori se samo. gespō (gospođa) i pāos (pojas).

12. Nestajanje vokala. a) Vokal se *a* u našem govoru rijetko gubi: Meriko (Amerika), rāšt (zatvor, kaznionica), vydrīti (udariti).

b) Vokal *i* otpada uvijek kod prijedloga *iz*, kad je složen s glagolom, pa bude od *iz* pred bezvučnim konsonantom *s*, a inače *z*: zgevāōrjōti (izgovarati), zgyever (izgovor), stesōti (istesati), spresīti (isprostiti), skvāōrīti (iskvariti), zgybīti (izgubiti), zgerēti (izgorjeti), zvīroti (izvirati), zvēir (izvor), zrōsti (izrasti), zrāči (izreći), zýiti (izuti), zmenjīti (izmijeniti), zerōti (izorati), zbrīsoti (izbrisati), zdūpsti (izdupsti), spevīēdōti (ispovijedati). Nikad ne dolazi *i* u prez. glagola imēti (imati), kad je zanijiakn: nēmum — nēmuš — nēmu — nēmuma — nēmuta — nēmuju.

Katkada ispada *i* u 2. 1. imperativa, pa se prema dëržita (držite), vāžita (vežite), rāčita (recite) govori dëršta, vāšta, rāčta, pösta (pazite).

c) Mnogo češće nestaje vokala *o* (ili bolje reći njegova zamjena *e*). Tako taj vokal otpada kod pokaznih zamjenica *evîe* (ovaj) i *enîe* (onaj), kad pred njima stoji prijedlog; na pr. *ed nîe dýeb* (od onih doba), *ed nêgo čöso* (od onoga časa), *vÿ ve vrîema* (u ovo vrijeme), *vÿ nem sālê* (u onom selu). *nö ne zāmlê* (na onoj zemlji), *zö ne (za ono)*, *prî nem (pri onom)*. Još se *o* gubi u prezentu glagola *mêči* (moći), kad je zanižekan: *nā mram*, *nā mraš* pa zatim u riječima *vêrvati* (vjerovati), *kök* (kako), *tok* (tako), *nîkok* (nikako), *küm* (kamo), *tum* (tamo), *pröv* (pravo), *ënu* (onako), *bervîco* (borovica).

d) *U* se gubi kod prijedloga *uz*, kad je složen s glagolom: *zdehnüti* (uzdahnuti), *zdöti sa* (uzdati se), *zderžöävöti* (uzdržavati), *zëmoti* (uzimati), *zvêisîti* (uzvisiti), *zderhtöti* (uzdrhtati), *zmeknüti* (uzmaknuti).

Bez *u* govori se glagol *rozmêti* (razumjeti), prez. *rözmam-aš* ..., a za imenicu uzrok imamo dva oblika: *zrêk* i *vzrêk*.

e) Staroslov. prijedlozi *vB* i *vB* nemaju često nikakve zamjene: *devîco* (udovica), *dyêvêc* (udovac), *zāiti* (uzeti), *nütre* (unutra, na pitanje gdje), *sêgdo* (svagda), *süd* (svuda), *sâoki* (svaki), *skêrsnüti* (usikrsnuti), *têrk* (utorak).

i) U gdje kojim riječima i oblicima otpao je ili ispao čitav slog; Tako se na pr. 2. 1. prez. sg. pored *vêid'îš* govori *vêiš* (vidiš), 2. 1. prez. pl. *veêd'ita* i *vêita*, pored *nājdā* (ne idem) — *nājdaš* — *nājda* - govori se *nām* - *nāš* — *nā* - pored *hêd'i* (hodi), *hêd'ite* (hodite) govori se *hêj*, *hêjta*, a pored *vîdel* govori se i *vîel*. Člêk (dječak) postalo je od člêvelk (čovjek) (cf. poljski *człek*). Štokavsko ništa glasi kod nas *nîč*, a jedan glasi *jān*.

13. Proteza. Osobina je kajkavskoga narječja, da rado ispred vokala, kad se njime počinje riječ, stavlja *v* ili *j*. U bednjanskom govoru stavlja se *v* ponajčešće ispred onih riječi, koje su se u staroslov. jeziku počinjale s *o* ili *u*, a *j* ispred riječi, koje su se počinjale s *o* ili *a*. Primjeri: *vügljen* (ugljen), *vôuzel* (uzao), *vöüžê* (uže), *vêyhe* (uho), *yyčiti* (učiti), *vühoti* (njušiti), *vêyrêk* (urok), *vüzek* (uzak), *Vugrêinski* (prezime, ja mačno prema starosl. *ŎngrinB*), *vêyš* (uš), *vyšêivec* (ušljivac), *vêyzdö* i *vöüzdö* (uzda), *Vêyžêm* (Uskrs), *výsnico* (usnica), *výtrepo* (utroba), *jyêgênj* (oganj), *jegnîša* (ognjište), *jyeke* (oko), *Jôuno* (Ana), *Joguštîn* (Augustin), *jüingel* (anđeo), *Jundröš* (Andrija), *Jentyen* (Antun), *jumbrêlo* (ambrela).

Protetičko *h* nalazi se u riječima: *hêrž* (raž), *hêrjö* (rđa), *hêrdöti* (rdati) *hêrzöti* (rzati).

I strana riječ *hîntereš* (kamati) govori se s *h* na početku. Udvostručene su riječi *jāja* (jest) i *köjköj* (koješta).

KONSONANTI

14. Labijali. *P* ne ispada ispred *n* kao katkada u štokav. narječju: köpnuti, šöpnuti, šēīpnüti...

Grupa *mn* prelazi u *fn* u riječi *fnyegi* (mnogi) i u riječima, koje su od nj izvedene.

K je zamjena za *p* u riječi *kljyčo* (pluća).

N mjesto *m* govori stariji svijet u *säd'endesät* (sedamdeset) i *ëisendesät* (osamdeset).

V mjesto *m* nalazi se u riječi *plovîen* (plamen).

Lj mjesto *v* imamo u riječi *čerljân* (crven).

Štokavske riječi *pauk* i *paučina* glase kod nas *pâumuk* i *pömučino*.

Kad se nade prijedlog *v* ispred riječi, koja se počinje konsonantom *v* ili *f*, tada se taj prijedlog ili ne izgovara ili mu se dodaje *y*, na pr. *dÿkni vyedu* (skoči u vodu) i *dÿkni vy vyedu*, u *vino* — *vēīnē* i *vy vēīnē*, u velikom — *vālikem* i *vy vālikem*. u finom — *filnein* i *vy filnem*, *vâčer* i *vy vâčer*, *fobriku* i *vy fobriku*.

N ispred *b* i *p* može se promijeniti u *m*, ali se ne mora; govori se *jānpūt* i *jāmpūt* (jedamput), *mîenbo* i *mîembo* (mjemba).

F imamo na mjestu štokav. *k* (starosl. *g*) u riječi *nyefet* (nokat).

Prema starosl. *UpBvati* govori se kod nas *vêypoti sa*, *vêypunja* (ufanje).

Mjesto *p* imaju Bednjančani *f* u riječima *fčālö* (pčela) i *ftico* (ptica) i u svim riječima, koje su od njih izvedene. Pored *fčālö* govori se i *čmālö*, *čmelêinjok* (pčelinjak) i *čmālec* (roj).

Na mjestu štokav. *hv* kod nas je *f*: *fāōliti* (hvaliti), *fāōlö* (hvala), *fâot* (hvat).

U našem govoru nema *v*: 1) U glasovnom skupu *vl*; na pr. *lâos* (vlas), *lâot* (vlat), *lāōdöti* (vladati), *slāōčiti* (svlačiti), *slâok* (biljka svlak), *lāōknē* (vlakno), ali se govori *vlāōčiti* (vlačiti), *vlodör* (vladar). 2) U skupu *tvr*: *četértäk* (četvrtak), *četêrti*, *têrd*, *têrditi*. 3) U skupu *svr*: *sröko* (svraka), *sêrbëti* (svrbjeti), *srâob* (svrab), *srobljêivec* (svrabljivac). 4) U riječima *trūnjik* (travnik), *brësko* (breskva), *kröljestve* (kraljevstvo), *skëreiti* (skvrčiti), *sâoki* (svaki) i u svim oblicima zamjienice *vës* (sav) (osim n. sg. muš. roda).

15. Dentali. *L* se nalazi mjesto *d* u riječi, *Vorëžlin* (Varaždin).

Č mjesto štokav. *t* stoji u riječi *črîešnjo* (trešnja).

K mjesto *d* dolazi u adverbima *evyek* (ovuda), *enyek* (onuda), *kyek* (kuda), *tyek* (tuda), no govori se i *evūd*, *enūd*, *kūd* i *tūd*.

G mjesto *d* imamo u *gnjës* (danas) i *gnjêšni* (današnji).

Pored *prôut* govori se i *prôug* (prut).

K mjesto *t* imamo u *kmïco* (tama) i *kmeêični* (tamni).

Skupovi *dl* i *ti* prelaze u *gl* i *kl*; na pr. *glîētvë* (dlijeto), *glöko* (dlaka) (no govori se i *dlöko*), *māklö* (metla), *vikle* (i *vitle*) (vitlo), *svëklest* (svjetlost), *klāōkö* (i *tlāōkö*) (tlaka), *klöčiti sa* (u frazi *müčiti sa* i *klöčiti* (mučiti se i patiti)), *nökle* (na tlima), *nöklü* (na tle), *pëkle* (poslije), *kêikljo* (njem. *Kiltel*), *pekljöti* (njem. *betteln*), *peklör* (njem. *Bettler*).

Nema kons. *d* u riječima *pyelnä* (podne), *děž* (dažd), *noprîe* (naprijed), *mežôuni* (moždani).

Glasovna grupa *ždr* dolazi kod nas bez sekundarnoga *d*; na pr. *žrîeba* (ždrijebe), *žrebîco* (ždrebica) *ežrîebîti sa* (oždrijebiti se), *žrîeb* (ždrijeb), *žrîelë* (ždrijelo), *žrîeti* (žderati), prez. *žâräm*.

16. Guturali. Guturali ne prelaze kod nas u sibilante ispred *i*; na pr.: *vnüki* (unuci), *vrâogi* (vrazi), *dêyhi* (dusi).

Kj, gj, hj prelaze u *č, ž, š*: *jâoči* (jači), *drâoži* (draži), *glêyši* (gluši).

Stokav. imenica *kci* govori se u nas i *čei*, a pored *fčinjiti* (učiniti) čuje se i *ščinjiti*.

K se zamjenjuje s *h* u riječi *hrêyško* (kruška), a obrnuto je u riječi *siremök* (siromah).

17. Likvide. Već se iz dosad navedenih primjera vidi, da *l* ostaje na kraju sloga nepromijenjeno.

L mjesto *n* nalazi se u riječima *zlumîenja* (znamenje), *zlumenuvöti* (znamenovati), *vyzîemlico* (uskrsni kriješ), a prema *vâöpnë* (vapno) govori se *vöpelnica* (krečana).

Prije se više govorilo, a danas se rijetko čuje, i to samo od staraca, *Bëdljo* (Bednja), *Bedljûnčun* (Bednjančan), *bedljûnski* (bednjanski), *pyemljo* (pomnja), *pyemljati* (pomnjati, pamtiti), *söumljo* (sumnja), *sumljöti* (sumnjati).

Kod imenica, koje su postale od imeničkih i pridjevnih osnova sa sufiksom *-ja* (štokav. *je*) ne slijeva se krajnje *l n* iz osnove s *j* u *lj i nj*, nego se izgovaraju odjelito (*l-j, n-j*): *zâl-ja* (zelje), *vesâl-ja* (veselje), *kýel-ja* (kolje), *Dyel-ja* (Dolje ime zemljištu), *Sekýel-ja* (Sekolje, ime brdu), *têrn-ja* (trnje), *zêrn-ja* (zrnje) i t. d.

Sekundarno ili epentetičko *l* u skupu labija *l + j* javlja se u govoru mlađih ljudi, dok starci govore i bez *l*. *Lj* običnije dolazi kod glagola, a samo *j* kod imenica i pridjeva. Tako se pored *zîbljam* (zibljam), *kâopljam* (kapljem), *zëbljam* (zobljam) govori (starci) *zîbjam*, *kâopjam*, *zëbjam*, a podjednako se govori *snýepja* i *snýeplja* (snoplje), *grýebja* i *grýeblja* (groblje), *zdrâovja* i *zdrâovlja* (zdravlje), *gêrmja* i *gêrmlja* (grmlje), *hejýevja* i *hejýevlja* (borova šuma), *divjök* i *divljök* (divljak), *divjöčo* i *divljöčo*, *kervjü* i *kervljü* (krvlju), *šëibja* i *šëiblja* (šiblje), *dêrvja* i *dêrvlja* (drvlje), *dêivji* i *dêivlji* (divlji) *žâobji* i *žâoblji* (žablji), *krâovji* i *krâovlji* (kravlji), *žêivji* i *žêivlji* (življi), *tôupji* i *tôuplji* (tuplji).

Česta je kod nas depalatalizacija glasa *lj*. Tako se govori: *vyčitel* (učitelj) *g.* sing. *vyčitelo*, *hrunitel* - *hrunitelo* (hranitelj), *prijötel* - *prijötelo* (prijatelj), *stveritel* - *stveritelo* (stvoritelj) i t. d.

Pored *fîni* govori se podjednako često i *fîlni*.

R stoji mjesto *ž* u prezentu glagola *mëči* (moći): *mëram* - *mëraš* — *mëra* - *mërama* - *mërata* - *mëraju*. Iz prezenta prodrlo je *r u* imperativ, pa se govori *pemëri-pemërita*. Još imamo *r* mjesto *ž* u *nigder* (starosl. *NikEdeže*) i *sigder* (svagdje), a *nigdor* i *sigdor* znači nikad i svagda.

L mjesto *r* govori se u riječi *legežör* (rogožar. torba od rogoza).

Bilješka. Kao što je štokav. imenica pivnica izvedena od pivo (piće uopće), tako je naša pilnica izvedena od pile (pilo).

18. Sibilanti. Kod nas nije stari skup *čr* prešao u *cr*: črêve (crijevo) črevōr (crevar), čêrn, čêrv, čêrto (crta), črêp (crijep), čerljānēc (grōh) (crvenac (grah)).

Č mjesto *c* nalazi se u imperativu onih glagola, koji se u inf. svršavaju na *-či*. U imp. je to *č* prodrlo iz prezenta: rači (reci), sīēči (sijeci), vlīēči (vuci), tāči (teci).

Prijedlog se *s* ispred riječi, koje se počinju sa *š i ž*, vrlo rijetko razabira u govoru. Ponajčešće se on asimilira s ta dva suglasnika tako, da se takve riječi izgovaraju kao da nema toga prijedloga pred njima. Ispred vokala, ispred zvučnih konsonanata i ispred *j i lj* prelazi s u *z*, ispred *nj* prelazi u *ž*, a ispred ostalih palatalnih suglasnika u *š*: ženū (sa ženom) (rijetko s ženū), *z* ěcem (s ocem), *z* Ivünem (s Ivanom), *z* Jêyru (s Đurom), *z* llydmĩ (s ljudima), *ž* njū (s njom), *š* čēytyru (s čuturou).

Z prelazi u *ž* ispred *nj*: čāž njago (kroz njega), prež njā (bez nje).

Mjesto štokav. prijedloga *sa*, kad je on složen s glagolom, govori se kod nas podjednako *ze* (*e* prema staroslov. Б) i *zo* (*o* prema stokav. *a*). Kad promjenom oblika dobivaju ti prijedlozi silazni akcent, tada se nji hovi vokali mijenjaju, i to *e* u *ie*, *o* u *ao* i *ye*. Primjeri: *ze-zobīroti* (Бbirati), part. perf. *zīebrol* i *zāobrol*, *ze-zozvōti* (sБzБvati), part. perf. *zīezvol*, *zyezvol* i *zāozvol*, *ze-zozēidōti* (sБzidati), *ze-zogrešīti* (sБgrēšīti) ...

Š mjlesto *s* nalazi se u tuđicama (naročito pred *t*); na pr. Štēfun (Stjepan), taštumānt (testamenat), kaštīgo (kazna), štīmoti (držati, misliti), štōcijo (stanica), Jēzuš (Isus), štocýn (dućan), štorījo (krčma).

S se dodaje u riječi strēšek (trošak).

19. Palatali. Primarna grupa *dj* daje u našem govoru redovno *j*; na pr. žājō (žeda), žājom (žedam), mājō (međa), majoš (međaš), krāojo (krađa), prājō (pređa).

Sekundarna grupa *dj* daje *đ*: lōđo (lađa), ređōk (rođak).

U nekim riječima govori se uporedo *j* i *đ*: svāojo (svađa.), pesvāojen i pesvāođen (posvađen), mlāoji i mlāođi (mlađi). tēyji i tēyđi (tuđi), vgāōjōti i vgāōđoti (ugađati), rējen i rēđen (rođen).

Grupa *tj* prelazi u *č*: svīēčō (svijeća), prūča (pruće), mlōčēn (mlaćen), smērču..., ali se govori i prūtja i smērtju, rokītja (rakiće), lotjā (vlaće).

Iza zamjene za stokav. *o* i *u* dolazi često *i*, na pr. neisīti, preisīti, prez. prēisim - prēisiš .. reidīti, veizīti, mēitiko, ěisem, heid'īti, nŷid'īti, pyistīti, čŷid'īti sa. U složenicama s glagolom *iti* nijte se razvila metateza *jt* — *jd* u *tj* — *dj*: dŷejti (doći), prez. dŷejdam, nōjti (naći) — nōjdam, prājti (otići)-prājdam, vŷjti (pobjeći) — vŷjdam, zōjti (zaći) — zōjdam.

Redni broj treći dolazi kod nas u obliku trāiti (trāti) i trāči.

Zdj daje *žd*: grŷežđa (grožđe), ali starci govore grŷezdja.

Zgj prelazi u *ž* ili *žd*: od ryezgō (rozga) glasi zbirna im. rŷeža i rŷežđa.

Staroslov. meždu glasi kod nas mēd.

Gti i *kti* prelazi u *či*: mēči (moći), rači (reći) ...

Kad je starosl. grupa *št* postala od primarnoga *stj* ili od *sk*, prešla je u bed. govoru u *š* i *šč*. *Š* nailazimo više u govoru starijih ljudi, a *šč* u govoru mlađih. Primjeri: *kēršen* i *kērščen*, *iskōti* (*iskati*), prez. *išam* i *iščam*, *dešio* i *deščio*, *pēyšōti* (*puštati*), i *pēyščōti*, prez. *pýšom*.

Sekundarni skup *stj* ostaje redovno nepromijenjen; na pr. *lišťja* (*lišće*) *hrostjā* (*hrašće*), *kestjū*, *jōkestju* (*jakošću*).

Prema tome kod nas postoji samo ono *šf*, koje je postalo od *čt* i koje dolazi u tuđim riječima: *pēšten* (*pošten*), *šteti* (*i čteti*) (*čitati*), *nīštiti*, *koštigoti* ...

N prelazi iza *g* u *nj* osim u glagola *gnūti* (*gnati*); na pr. *gnjīēzdē* (*gnijeздо*), *gnjyjej* (*gnoj*), *gnjēys* (*gnus*), *gnjysēbo* (*gnusoba*), *gnjýsni* (*ružan*), *gnjýeinico* (*gnojnica*).

Kod nekih imenica žen. roda na *-ino* (štokav. *-ina*) palatalizira se *n*; na pr. *ištinjo* (*istina*), *zidīnjo*, *lētīnjo*, *trōtīnjo* (*tratina*), *lypīnjo*, (*lupina*), *lyšīnjo* (*ljuska*), *škrebūtīnjo* (*škrobotina*) . . . , ali *mōhevino* (*mahovina*), *blozino* i t. d.

Negdašnje palatalno *r* nije se sačuvalo na kraju riječi: *pisōr*, g. sg. *pisāorō*, *cōr* — *cōro*, *gespodōr* (*gospodar*) — *gespedāōrō*.

Inače uvijek dolazi *rj*: *myerja* (*more*), *zyērjō* (*zora*), *večârjō* (*večera*), *večârjōti* (*večerati*), *stvērjen* (*stvoren*), *šēirji* (*širi*), *yērjām* (*orem*), *nogevāōrjōti* (*nagovarati*), prez. *nogevōrjom*.

Ispred pridjevnoga nastavka *-ski* imamo mi *in* mjesto *n* ili *nj*; na pr. *cigūinski* (*ciganski*), *lūinski* (*lanjski*), *strūinski* (*stranjski*).

Vokali *i* i *e* često palataliziraju konsonante *d* i *n*. Primjeri: *ženjīti* *sa*, prez. *žānjim* *sa*, *zomenjīti* (*zamijeniti*), prez. *zomenjīm*, part. perf. *zomīenjil* — *zomenjīlo* — *zomīenjile*, *sodīti* (*saditi*) prez. *sod'īm*, part. perf. *sodēil* — *sod'īlo* — *sod'ēile*, *smud'īti*, prez. *smud'īm*, part. perf. *smud'ēil* — *smud'īlo* — *smud'ēile*, *ti se*, *trēyd'īti* *sa* (*trudiškyed'iti* (*škoditi*), *genjīti* (*goniti*), *mānji* (*meni*), *prād'ive* (*predivo*), *žgunjīco* (*žganica*, *rakija*), *zōd'ī* (*starosl. zadi*), *spēd'ī* (*ispod*), *pād'en* (*pedalj*), *tēnjek* (*tanak*), *sīnjek* (*i sīnek*), *pēdnjico* (*podnica*) *grūnjek* (*granak*, *gorak*). Kad nekih se takvih riječi ispred *d'* nalazi *i*: *heid'īti* (*hoditi*), *reid'īti* (*roditi*).

I kod imenica na *-nec* (štokav. *-nac*) palatalizira se *n*. Kako je ovo *c* nepostojano, palatalizirano *n* nalazi se samo još u g. pl. u onim imenicama, koje su sačuvala stari g. plurala. Primjeri: *kyēnjēc* (*konac*), g. pl. *kýencev*, (*i kýencev*), *lyēnjēc* (*lonac*), g. pl. *lýenječ* (*i lýencev*), *klāūnjēc* (*klanac*), *mlōdenjēc* (*mladenac*), *mlēīnjēc* (*mlinac*) (*tijesto*), *zdānjēc* (*zdenac*), *zvyēnjēc* (*zvono*), *vīēnjēc*, *jēynjēc* (*junac*), *verhēynjēc* (*vrhunac*), *klēinjēc* (*klinac*), *klosēinjēc* (*prazan klip*).

Konsonant *j* nestaje iza *č*, *š* i *ž*, pa se govori *člevīeči* (*čovječji*), *māōči* (*mačji*), *lesēiči* (*lisičji*), *rečū* (*riječju*), *nōruča* (*naručje*), *kekešū* (*kokošju*), *býeži* (*božji*), *vrāōži* (*vražji*).

S prefiksom *vi* dolazi riječ *vĭgled* (ogledalo), a gdjekoji starac reći će: *vižānī krōva s hlīēvō* (istjeraj krave iz staje) i: *en jāoke dēbre vĭgledī* (on jako dobro izgleda).

DEKLINACIJA

Imenice

O - *dekliuicija*

20. Muški rod. Kao primjere za deklinaciju i za akcente u toj deklinaciji uzet ćemo imenice *vēter* (vjetar), *kēnj* (konj), *gespedōr* (gospodar) *pvētēk* (patak) i *styēlēc* (stolac).

SUNGULAR

N.	<i>vēter</i>	<i>kēnj</i>	<i>gespedōr</i>	<i>pyētēk</i>	<i>styēlēc</i>
G.	<i>vētro</i>	<i>kēnjō</i>	<i>gespedāōrō</i>	<i>petēko</i>	<i>styēlēō</i>
D.	<i>vētru</i>	<i>kēnjū</i>	<i>gespedāōrū</i>	<i>petēku</i>	<i>styēlēū</i>
A.	<i>vēter</i>	<i>kēnjō</i>	<i>gespedāōrō</i>	<i>pyētēk</i>	<i>styēlēc</i>
L.	<i>vīetre (-u)</i>	<i>kēnju</i>	<i>gespedāōre</i>	<i>petyeke (-u)</i>	<i>styēlcu</i>
I.	<i>vētrem</i>	<i>kēnjēm</i>	<i>gespedāōrēm</i>	<i>petēkem</i>	<i>styēlcēm</i>

PLURAL

N.	<i>vētri</i>	<i>kyēnji</i>	<i>gespedāōri</i>	<i>petēki</i>	<i>styēlcī</i>
G.	<i>vīetrev</i>	<i>kýenjev(i kenjāv)</i>	<i>gespedōrev</i>	<i>petyekev</i>	<i>stýelcev</i>
D.	<i>vētrem</i>	<i>kyēnjēm</i>	<i>gespedāōrēm</i>	<i>petēkem</i>	<i>styēlcēm</i>
A.	<i>vētra</i>	<i>kyēnjä</i>	<i>gespedāōrä</i>	<i>petēka</i>	<i>styēlcä</i>
L.	<i>vīetre</i>	<i>kýenje</i>	<i>gespedōre</i>	<i>petyeke</i>	<i>stýelce</i>
I.	<i>vīetri</i>	<i>kýenji</i>	<i>gespedōri</i>	<i>petyeki</i>	<i>stýelci</i>

Vokativa nema. Što se vrlo rijetko čuje koji vokativ (u kletvi i molitvi), to je jamačno uzeto iz književnoga jezika.

Bednjančani se danas služe u 1. sing. podjednako starim nastavikom *e* i novim nastavkom *u*.

Množina je samo kratka: *mōuži* (muževi), *glāosi* (glasovi), *grāodi* (gradovi), *pyēpī* (popovi), *sēini* (sinovi), *gelōubi*, *bīči*, *strēīci* (stričevi), *gryēbī* (grobovi), *dāori* (darovi).

Iz primjera se vidi, da je kod nas g. pl. prema u-deklinaciji. No imenice na -njec i -lec (štokav. -nac i -lac) prave ga i bez nastavka, pa im je taj padež jednak n. sing., od kojega se samo akcentom razlikuje. Tako od imenica *jēynjēc* (junac), *kyēnēc* (konac), *klōūnjēc* (klanac), *styēlēc* (stolac), *tālēc* (telac), *tēylēc* (tulac) ... glasi g. pl. i *jýnjec*, *kýenjec*, *klúnjec*, *stýelec*, *tālec*, *týlec* i *jýncev*, *kýencev*, *klūncev*, *stýelcev*, *týlcev*.

Sama takav statri g. *pl.* ima imenica pîenez (novac) - penãz.

Nastavak *-i* iz *i*-osnova nalazi se u imenica ljýdi, mûži, mesîeci i çêrvi.

U lokativu plurala stari završetak *e* prelazi u *ie*, ako je na njemu akcent (akut): bregîe, grodîe, zubîe, loktîe pored brîege, grôde, zûbe, lôkte.

U instr. pl. uz redovan nastavak *-i* dolazi kod nekih imenica i završetak *-mi* prema *i* i *u*-osnovama; na pr. zubmî (zubima), totmî (tatovima), sinmî (sinovima), zidmî (zidovima), llydmî (ljudima), loktmî (laktovima), serpmî (srpovima), losmî (vlasima).

Hipokoristici muš. roda sklanjaju se po a-deklinaciji osim n. pl. i kada g. pl., koji se prave po ovoj dcklinaciji. Takvi su hipokoristici Jýro (Đuro), Žigo (Izidor), Ĭmbro (Mirko), Pîepo (Stjepan).

Imenica zvycn (zvono) muškoga je roda i sklanja se kao ostale imenice toga roda.

Imenica miš može biti muš. i žen. roda. Govori se: miš ja prelâtêl pe hîže i miš ja preletîelo pe hîže (miš je proletio (proletjela) po sobi).

Koje imenice gube u množini sufiks *in* u književnom jeziku, nemaju ga redovno u našem govoru ni u singularu. Tako se govori: Cigûn (Ciganin), Lîčun (Ličanin), kërščun (krščanin), Sêrb, Bûgor (Bugarin), Têyrk (Turčin) (ali ova riječ dolazi danas češće u obliku Týrčin, pl. Týrčini), Kröpinčun (čovjek iz Krapine), Vorežlînčun (Varaždinac), Zögrepčun (Zagrepčanin).

Imenici dîen (dan) glasi g. sing. dnâvo, ti. dnâvu i t. d. pl. .dnâvi, dnâvev i t.d.

Dualnih oblika kod nas nema, pa se govori: tye su mëji dvâo strêicî (to su moja dva strica), štîri vyêlî nâ bi tîe têr zvlîekli (četiri vola ne bi taj teret izvukli).

21. O naglasku imenica muškoga roda. Imenice muš. roda ove deklinacije dijele se po naglasku uglavnom na pet skupina:

a) Nominativni akcenat ostaje na istom slogu u svim padežima jednine i množine. Takve su imenice: želôudec (želudac), devâr (djever), kyes (kos), ebâod (obad), eblâok (oblak), eplâčok (oplećak), gâgoč (1. nožić 2. svračak), zglâovnjok (uzglavlje), byegec (bogac), pâolec (palac), kêym (kum), kclyevrot (kolovrat), ložlêivec (lažljivac), pegerîelec (pogorelac), mlêinor (mlinar), pâošnjok (pašnjak), rêibnjok (ribnjak), zôpečok (zapećak), lîešnjok (liješnjak, lješnik), rêibož (ribež), lôjbec (prsluk), cîenjok (sud, u koji se sprema hrana za svinje), žyehor (žohar), trûnjik (travnik), telîežnjok (teležnjak, palica na jarmu), hlâočnjok (hlačnjak (remen)), svodlêivec (svadljivac), kerân (korijen), svêitnjok (svitnjak), keikešêinjok (kokošnjak), mlôdenjec (mladoženja), kecân (kočan), sêitor (sitar), pêytor (koji pute 1. pravi, 2. nosi u vinogradu), slêivnjok (šljivik), tergyevec (trgovac), vêyjeć (ujak), zôjec (zec), kyemin (komin), pelâžor (čestitalac Božića i Nove godine), pyndîelek (ponedjeljak), pestrêyžnjok (postružnjak), prîevednjok (predvoditelj svatova), stýelnjok (stolnjak), škyelnik (učitelj), prîećec (priječac), šyeštor (postolar), vêid (vid), zdîelnjok (polica za zdjele i tanjure), kerêyžnjok (kukuruzana).

Ovamo idu i deminutivno-hipokoristične imenice s postojanim e kao Jyežek (prema Jyežof-Josip), Pâtrek (prema Pâiter-Petar), dîček (dječačič), kêymek (prema kêym-kum), ako imadu silazni akcent na osnovnom slogu.

b) Nominativni akcent stoji na istom slogu u svim padežima singulara i plurala, ali se mijenja u lok. sing., gen., lokat. i instr. plurala, i to tako, da kratki prelazi u tim padežima u silazni (v. obrazac vëter), a silazni u akut. Primjeri s. kratkim akc. u n. singulara: bröt (brat), kÿp (kup*, krič, lögev (lagav), löz (laz), mröz (mraz), böt (bat), pëk (pekar), plöč (plač), plÿg (plug), prög (prag), pü(h), pÿšelj (svežanj), rök (rak), jöpo (starac), rëk (rok), sîr, slëg (slog), strëšek (trošak), sväker (svekar), šköf (škaf), ftič (ptica), tërs, vëřč, vërt, zrëk (uzrok), žökelj (džak), žlök (masnica), dîm, sëjem (sajam), žmöh (tek), sëp (vrh vinograda), tjäden (i čäden) (tjedan), svëder (svrdlo), čäšelj (češalj), jÿg (jug), gröh (grah), hlëb, dëd, kröj (kraj), vnÿk (unuk), klîn, miš, lünc (lanac), gümb (dugme), rünc (poramenica na ženskoj košulji).

Ovamo idu i sve deminutivno-hipokoristične imenice na *-eh* s postojanim e, samo što u njih običnije dolazi u 1. sing. nominativni akcent nego dugi silazni: dëdek, ëček, mümek (mamica), pësek (psetašce), gÿd'ek (prasence), ick (telešce), cÿizek (ždrebence), snëpek (snopić), sînek, Bërek (Barica), Jünek (Anica), Īvek (Ivica), Jÿrek (Jurica), Früncek od Frôunc (Franjo), Dröšek od Dröš (Andrija), Tënček od Tyenčo (Antun), Īmbrek od Īmbro (Mirko), Mëtek (Matija).

Primjeri sa silaznim akc. u n. singulara: grâod (grad), kôuk (kuk), kvâos 1(kvas), lâoket, lêist (list), mâd (med), hlâod (hladovina), mlâod (mladač), môuž (muž), mrâok (mrak), nyes (nos), gôut (girlo), zôub, (zub), štyerg (šuplja kvrga na drvetu), plyet (plot), ryed (rod), prâoh (prah), prôut (prut), râost (rast), râd (red), ryeg (rog), sêin (sin), smraod (smrad), snîeg, sêrp, strâoh (strah), srâob (svrab), šêym (šum), tâot (tat), trâog (trag), trâum (greda na stropu), tryep (trop), lâos (vlas), vôugel (ugao), vyez (voz), vrâog (vrag), vrâot (vrat), zêid (zid), zvyen (zvono), sôuk (cjepanica), slâok (slak), glâod (glad), škyep (svežanj slame za pokrivanje kuća), lâd (led), brîeg, dyem (dom), gyed (god), hyed (hod), myest (most), pyet (znoj), sôud (sud), dyel (dolina), glîezenj (gležanj), zâs (trtica) i t. d.

c) kao kënj i gespedör akcentiraju se riječi: vël (vol), bîk, dužnik, šëv (šav), dîel, krölj (kralj), čÿvör (čuvar), pisör (pisar), hröst (hrast), kelöč (kolač), žÿlj (žulj), žmÿlj (žmulj), mustöč (brk), hlîev (staja), sÿlj (miraz), kemöd (komad), plöst (plast), plovîš (slaba rakija), pût, pežirök (grkljan), pestÿ(h) (pastuh), ročÿn (račun), rãp (rep), legežör (rogožar), redök (rođak), tubök (duhan), štocÿn (dućan), têrn, ternjök (trnjak), dernjök (mjesto gdje se drže drva), ročök (patak), purün (puran), kepût (kaput), žãp (džep), skerbnîk, smetnjök (smetište), pesmetÿ(h) (skitnica), stîen, strîc, svök (sestrin muž), strožör (stražar), bobesyk (muškarac, koji se priženi udovici), postîr (pastir), svinjör (svinjar), kenjör (konjar), krovör (kravar), eröč (orač), kepöč (kopač), sejöč (sijač), bedök (bedak), lepör (lopar), kerböč (korbač), kût, ketöč (kotač), kvör (kvar), lenčör (lončar), mesör (mesar), krîž, žnjöč (žetelac), ebrisöč (ručnik), eltör (oltar), demör (domar) (t.j. ukućanin), provdöš (pravdaš), veseljök, senjök (sjenik), svinšök (svinjac), lepÿ(h) (lopuh), jöl (jal), grîe(h), kljÿč,

seljōk (seljak), klebýk (šešir), škerljōk (šešir), mehýr (mjehur), ljevōk (ljevak), Hervōt, pūž, krumpīer, gyrīelj (ovratnik), lemōr (ormar), čydōk (čudak), skupijōš (škrtac), kemīn (komin) (biljka), dēž, kēřč (krčevina), krēv (krov), bēb (bob), pēp (pop), pēst (post), brēj (broj), grēb (grob), kēš (koš), grēzd (grozd), kēl (kolac), pēd (pod), tērk (utorak), nēž (nož), sykōč (sukač)

d) Kao pyētēk akcentiraju se imenice: Byēžić (Božić), prāōšić (prasad), yēbēd (objed), myēdrōz (poskok), pyēzēj (pozoj), mādvēd (medvjed), bāōrīl (barilo), vrāōlič (vratič), pyēplūn (jorgan), kyēpič (kamara) (žita, sijena, slame), žālūd (hrastov žir), kyēstūnj (kesten), jāizīk (jezik), pāhōr (pehar), tērbý(h) (trbuh), pyēdsēk (temeljna greda u drvenoj zgradi), Ēīvūn (Ivan), yēblūk (prozor), yētēk (otok), zāōtīk (čep), pvēplōt (potplat), pyēdēj (sve mlijeko, koje se u koje doba dana namuzlo).

e) Kao styēlēc naglašuju se još imenice: kyētēc (kotac), bātāg (bolest), pečaitēk, stāōrēc (starac), svētēk (svitak), šēipēk (šipak), kyēzēl (jarac), myēzēl (čir), svātēc (svetac), četērtēk (četvrtak), pāitēk (petak), svāitēk (svetak), rōūbēc (rubac), mērtvēc (mrtvac), krēīvēc (krivac), zāōkēn (zakon), byēdēc (bodac), lyēnjēc (lonac), zdānjēc (bunar), māōčēk (mačak), jāōrēk (jarak), zvyēnjēc (zvono), kyenjēc (konac), cōūnjēc (krpa), tēylēc (tulac), fēyrēk (trupac), smērčēk (cvrčak), rēycēlj (okomak), jāōrēm (jaram), žālūd (želud), yēcēt (ocat), žutōūnjēc (žutanjak), žrīēbēc (ždrijebac), žgōūnjēc (žganac), jēynjēc (junac), kyēsēc (kosac), slīēpēc (slijepac), slīēpič (sljepić), gyērēc (brđanin), jīēdēc (koji rado jede).

Jednosložne imenice s. kratkim i silaznim akcentom u nom. sing. mogu uz akut na osnovnom slogu u g. pl. imati i akcent na nastavku. U *tom* slučaju kratki akcent n. sing. prelazi na nastavku u silazni, a silazni akcent nom. sing. prelazi na nastavku u akut. Tako se govori kýenjev i kenjāv, výelev i velyev, snýepev i snepyev, nýežev i nežyev, klōsev i klosýev, mýstev i mestýev, grōdev i grodýev, mūžev i mužýev, vrōgev i virogýev.

Imenice srednjega roda

21. Primjeri za deklinaciju i akcent: sale (selo), meste (mjesto), vrienia (vrijeme) i tale (tele).

Singular

N	sālē	mēste	vříema	Tālē
G.	sālō	mēsto	vrēmeno	telāto
D.	sālū	mēstu	vrēmenu	telātu
A.	sālē	mēste	vříema	Tālē
L.	Sālē	mēste	vrēmene	telāte
I.	svlēm	mēstem	vrēmenem	telātem

Plural

N.	sālo	mīesto	vremāno	tāličī
G.	sāl	mīest	vremān	tāličev
D.	sālum	mīestum	vremānuna	tāličem
A.	sālo	mīesto	vremāno	tāliča

L.	Sāle	mîeste	vremāne	tāliche
I.	sāli	mîesti	vremāni	tālici

Padežni završeci vide se na primjerima. U lok. sing. može mjesto *e* biti završetak *u*, ali u tom slučaju one imenice, koje imadu akcenat kao *sālë*, mijenjaju akcent, pa na mjestu duljine bude akut: v šālu (u selu), no čālu (na čelu), no bĭetvu...Glagolske imenice i neke zbirne govore se i sa završelkém *i* lok. sing.: v terpljānji (u trpljenju), v mišljānji (u. mišljenju), življānji (življenju), v tĕrjni (u trnju), v pārji (u perju) ...

22. Naglasak imenica srednjega roda. Po akcentu dijele se imenice srednjega roda u ove skupove:

a) Akcenat je stalan u svim padežima: tĕle (tijelo), myerja (more), mlĕzive (prvo mlijeko iza telenja), pyelja (polje), nōhiža (tavan), pehĕišve (pokućtyo), zlāote (zlato), māse (meso), križōunja (raskršće), sĕne (sijeno), tĕste (tijesto), pryese (proso), sōunce (sunce), zdrāovlja (zdravlje), dyelja (zbirna imenica od dyel-dolina), pedgyerja (podgorje), Zōgerja (Zagorje), vrōčtve (lijek), pārja (perje), vĕrhnja (vrhnje-skorup), drĕyštve (društvo), ljydstve (ljudstvo), begāotstve (bogatstvo), siremāōstve (siromaštvo), mešnĕiča (zbirna imenica prema mesnico (mahuna)), ĕčinstve (očinstvo), lišča (lišće), tĕrnja (trnje), šikāorja (šikarje), stūnja (stanje-zgrada), brūnja (branje-berba), zĕrnja (zrnje), vĕypynja (ufanje), tĕrsja (trsje), kumĕnja (kamenje), grýežđa (grožđe), trĕšča (triješće, iverje) i druge zbirne imenice.

b) Po obrascu mĕste naglašuju se: lĕte (ljet), dĕle (djelo), čyde (čudo), vĕleča (proljeće), šĕrce, jytre (jutro), zercōle (ogledalo), česōle (česalo, češagija), gibōle (nadjev za kolače), vĕkle (vitlo), pevĕsme (povjesmo), blōte, (blato), sĕte, pĕle, jĕle, šĕle, žĕte, like, mōsle (maslo), sōle (salo), zĕrne (zrno), gĕrle, vrĕle, prāle (prelo), prōle (pralište za rublje na po toku ili kraj izvora), kerōte (korito), dverĕša (dvorište), sternĕša (strnište), hižĕša (kućište), repĕša (repište), lükne (lukno), klŭpke (klupko), deržōle (držalo), bičōle (bičalje), tverĕle (tvorilo), mohōle (sprava na koju se navija pređa), cedĭlo (cjedilo), klecōle (klecalo).

c) kao *sālë* naglašuju se: vĕinĕ (vino), lĕicĕ (lice), stĕklĕ (staklo), vĕdrĕ (vjedro), bādrĕ (bedro), rābrĕ (rebro), plāōtnĕ (platno), pārĕ (pero), pĕismĕ (pismo), sĕyknĕ (sukno), gnjĕzdĕ (gnjijezdo), sādĕlĕ (sedlo), glĕtvĕ (dlijeto), rešātĕ (rešeto), vretānĕ (vreteno), bĕtvĕ (batvo), lāōknĕ (vlakno) ždrĕlĕ (ždrijelo), mĕitĕ (mito), jōjcĕ (jaje), čĕlĕ (čelo), njādrĕ (njedro), kĕrznĕ (krzno), mlĕkĕ (mlijeko), vōūžĕ (uže), krĕilĕ (krilo), prōūglĕ (pruglo), pšānĕ (pšeno), rĕydĕ (rudo), trĕyplĕ (truplo), stāgnĕ (stegno), jādrĕ (jedro), čĕislĕ (číslo), dāblĕ (deblo), rospālĕ (raspelo), vretāne (vreteno) ...

d) vĕyhe (uho), drĕve (drvo), jyeke, črĕve u singularu zadržavaju svoj nominativni akcenat, a u pluralu se naglašuju kao *sāle* (vyho, drĕvo, jyeko, črĕvo). Imenici jyeke glasi plural i jyeči (po i-deklinaciji).

e) kële (kolo), kelëne (koljeno), pelëne (poljeno), kepïte (kopito), imadu u svim padežima singulara isti akcenat na istom slogu, a plural im glasi kýelo, kýeleno, pýeleno, kýepito s istim akcentom na istom slogu u svim padežima plurala.

f) Deminutivno-kolektivne imenice na -ča (-če), koje mogu biti i hipokoristici, ne mijenjaju akcenta ni u jednom padežu. Takve su imenice: gêrmljiča (sitno grmlje), grýebljiča (dio groblja za djecu), kýeliča (sitno kolje), šljêiviča (šljivik s mladim šljivama), zêrnjiča (sitno zrnje), snýepiča (snoplje s malim snopovima), têrnjiča (sitno trnje), rýežiča (mlade vriježe).

Imenice ženskog i muškog roda na -a

23. Pirimjeri za deklinaciju i akcent: žöbo (žaba), rōūkō (ruka), žānō (žena) i storešēīnō (starješina).

Singular

N. žöbo	rōūkō	žānō	storešēīnō
G. žöba	rukā	ženā	storešēīnā
D. žöbe	rōūkē	žānē	storešēīnē
A. žöbu	rōūku	žānū	storešēīnū
L. žöbe	rōūkē	žānē	storešēīnē
I. žâobu	rukū	ženū	storešīnu

Plural

N. žöba	rōuka	žānā	storešēīna
G. žâob	rūk	žān	storešīn
D. žöbum	roukum	žānūm	storešēīnūm
A. žöba	rōuka	žānā	storešēīnā
L. žöboj	rōūkōj	žānōj	storešēīnōj
I. žöbumi	rukūmi	ženūmi	storešēīnūmi

Dativ i lokativ sing. ove deklinacije imadu stare završetke -e kod palatalnih i nepalatalnih osnova.

Akuzativ i instrumental, sing. razlikuju se uvijek samo akcentom.

Imenici slēvgō (sluga) glasi nom. pl. slēvgī, a svi ostali padeži imadu završetke ove deklinacije.

Imenice, koje su po postanju pridjevi, kao što su mlōdo (mlada), drōgo (ljubaznica), pa osobita imena kravama: Bīelo (Bijela), Brīezo (Šarena), Gnĵādo (Smeđa), Rīdo (Riđa) sklanjaju se po ovoj deklinaciji i zadržavaju u svim padežima nominativni akcent.

Imenici möti (mati) glasi akuz. sg. möter, a u ostalim padežima ima nastavke ove deklinacije (g. mötera, d. mötelre i moteri ... s akcentom kao kod žöbo).

Imenica pērso govori se i pērsi, a ostali joj padeži idu po ovoj deklinaciji.

O naglasku imenica na -a

24. a) Akcenat je isti i na istom slogu u svim padežima sing. i plurala: tyerbo (torba), ryežo (ruža), bâolto (sjekira s kratkim držalom), pesôudo (posuda), večârjo (večera), vyeljo (volja), črîešnjo (trešnja), slyego (sloga), slêyžbo (služba), kyero (kora), hrêvško (kruška), žâtvo (žetva), esvyero (srčanica), kesêitvo (kosidba), ženjêitvo (ženidba), prâovdo (pravda), prâljo (prelja), klâtvo (kletva), gibûnjico (gibanica), sîenco (sjena), siryeto (sirota), skrôjnjico (pokrajna daska na krevetu), skêyho (kuhano jelo), sprâgo (sprega), stâljo (stelja), stêisko (guranje), svâojo (svađa), škyelo (škola), švîeljo (švelja), tôužbo (tužba), vêyjno (ujna), vâodljo (oklada), zôdnjico (stražnjica), vâogo (vaga), zomêydo (zakašnjenje), zêipko (zipka), žâolto (pjege na licu), žerjâovko (žeravica), žvîeglo (svirala), grâblico (greblica), spedyebo (slika), žêyrbo (žurba), kemyero (komora), výsnico (usnica), zôbovo (zabava), pýedlego (podloga), pýetrebo (potreba), sýšo (suša), prâhlodo (prehlada), prîliko, prîsego, prîprovo (priprava), rokîto (rakita), rîžo (riža), strôžo (straža), têrčko (trčka ptica), zôhvolo (zahvala), kêysnico (štenara), zôvernico (lanac za zaviranje), zôgvezdo (zagvozda), gûsko (guska), gûsenjico (gusjenica), gnjýejnico (gnojište), gespô (gospođa), mlôdenko (mladenka), pôlko (lepinja), výpesnico (dječja dugačka košulja), hâodro (plahta), pîlko (čep na buretu), vîeiko (grana s lišćem), syeiko (sojka (kreštalica)), jâolšo (jelša), bêykvo (bukva), lêyknjo (rupa), gevâd'ino (govedina), telâtino (teletina).

b) Kao žöbo naglašuju se još: hîžo (kuća), krôvo (krava), kebîlo (kobila), kêzo (koza), lîpo (lipa), kêrpo (krpa), rîbo, vrûno (vrana), pîco (mlada kokoš), klebosîco (kobasica), dešîco (daščica), pýco (djevojka), devenjîco (krvavica), flôšo (boca), hêrgo (kvruga), kýso (kuja), kôčo (zmija), kyrýzo (kukuruz), kešîco (koštica), klico, mýho (muha), prosîco (prasica), telîco (junica), stenjîco (stjenica), nevêsto (bratova žena), pëno (pjena), êšvico (rub (na košulji)), persnîco (daska na stropu), rûbočo (košulja), rôco (patka), skýlo (krasta), svâkervo (svekrva), stüpo (stupa), têrlico (trlica), gnjôčo (jaruga), gërlico (grlica), zernjîco (zornica), sîrutko (surutka) söpo (dah), šîbo (šiba), šînjo (šina), šîbico (žigica), ftîco (ptica), sílo (sila), mokerîjo (vrsta kruške), jôbuko (jabuka), slîvo (šljiva), pšenjîco (pšenica), pecylîco (poculica), škrebutînjjo (skrobutina), jâščericico (gušter), rêpo, nedêljo, subêto (subota), kôšo (kaša), tüčo (tuća), pôlico (palica), pëlico (polica), pözuho (pazuha), rûno (rana), vîdro (vidra), ftîco (ptica), tikvo (tikva), silümo (slama), väverico (vjeverica), mëjtiko (motika), hóljo (haljina), kernjîco (drvena zdjela), kepünjo (kopanja), nevêljo (1. nevolja; 2. padavica), pëčo (bijela marama za glavu), pesnîco (pesnica), pësteljo (postelja), rêdbinjo (rodbina), blozîno (perina), jümo (jama), pýro (pura), postirîco (pastirica), söjo (čađa), knjîgo (knjiga), kukuvôčo (kukavica), lesîco (lisica), lösico (lasica), ilevôčo (ilovača), stelîco (stolica), vedrîco (vedrica), brêsko (breskva), žlîco (žlica), vilîco, kýpico (čaša), kešöro (košara), zdêlo (zdjela), njîvo (njiva), živîco (šumica s mladim niskim drvećem), cëpernjîco (vještica), žgunjîco (rakija), hüsto (šuma), cësto, präslico (preslica), küdeljo (kudjelja), dëklo

(sluškinja), möti (mati), gerico (vinograd), senjico (sjenica- stica), präjo (pređa), sekïro (sjekira).

c) Prema primjeru rōūkō naglašuju se: vyēdō (voda), glāōvō (glava), nyēgō (noga), stīēnō (stijena), sōūzō (suza), dēyšō (duša), ryēsō (rosa), kyēsō (kosa), pātō (peta), zēīmō (zima), zvīēzdō (zviježda), brāōdō (brada), grādō (greda), zyērjō (zora), trōūhō (trun, mrva), gyērō (gora), mīēzgo (mezga), šāgō (običaj), dīēskō (daska), snīēhō (snaha), bōūhō (buha), mākļō (metla), jēyhō (juha), glēīstō (glista), čmālō (pčela), smyēlō (smola), svēīnjo (svinja).

Bilješka. Neke od navedenih imenica govore se u a. sing. i s akcentom na nastavku. Tako se pored nyegu, kyesu, gyern, dîesku, snîehu govori negōu, kesōu, gerōu, deskōu, snehōu.

d) Kao žānō naglašuju se: pēīlō (pila), kērmō (krma—stočna hrana), vērō (vrba), gēīzdō (gizda), trāōvō (trava), prōūgō (i pōūgō) (trag, crta), trīēskō (trijeska), brāōzdō (brazda), smyēlō (smola), žājō (žeđa), priēmō (razboj), zāmljō (zemlja), svīēčō (svijeća), hērjō (rđa), syēvō (sova), dēīkō (dika), svēīlō (svila), fāōlō (hvala), tōūgō (tuga), līēskō (lijeska), slēygō (sluga), mīēglō (magla), ēīglō (igla), žōūnō (žuna), sērnō (srna), mīēzgo (mezga).

e) Po obrascu storešēīnō akcentiraju se: težēīnō (težina), slobēīnō (slabina), visēīnō (visina), teplēīnō (toplina), vručēīnō (vrućina), živēīnō (živina), sredēīnō (sredina), proznēīnō (praznina), storēīnō (starina), svejēīnō (svojina), mošēīno (mašina), nutrēīnō (nutrina), mučnēīnō (mučnina), cernēīnō (crnina), glibēīnō (dublina), rubenēīnō (rublje), tyhtēīnō (miris po vlazi), šāōlō (šala), kēynō (kuna), tepyēlō (topola), hrōūnō (hrana), brōūnō (brana).

f) Pluralia tantum vrōto (vrata), kljýčo (pluća), plāčo (leđa), jātro (jetra), rōsuha (vile), frēyklja (željezne rogulje za vađenje lonaca iz peći) zadržavaju nominativni akcent u svim padežima, a gōča (gaće), hlōča (hlaće), gūsła (gusle), jōsła (jasle) naglašuju se kao žōba.

g) Neke imenice, navedene pod c) i d), govore se u g. sing. i s akcentom, koji je u storešēīnō; na pr. zyērjō, kērmō, svīēčō, brāōzdō.

Imenice ženskoga roda na suglasnik

26. Primjer za deklinaciju i akcent: rîeč, svēklest (svjetlost) i pegēībēl (pogibelj).

		Singular	
N.	rîeč	svēklest	pegēībēl
G.	rîeči	svēklesti	pegēībēli
D.	rîeči	svēklesti	pegēībēli
A.	rîeč	svēklest	pegēībēl
L.	rîēči	svēklesti	pegībēli
I.	reč(j)ū	svīeklešeu	pegībelju

	Plural	
N. rîeči	svêklesti	pegēībēli
G. rîeči	svîeklesti	pegībeli
D. rîečim	svêklestim	pegēībēlim
A. rîeči	svêklesti	pegēībēli
L. rîeči	svîeklesti	pegībeli
I. rečmī	svîeklestmi	pegībeli

U d. pl. čuje se katkada i drugi završetak. Tako se na pr. govori i kekešām (kokošima), bērvum (prema a deklinaciji), čârum.

27. O naglasku imenica -i- deklinacije

a) Kao rîeč akcentiraju se: čēi (kći), kyest (kost), svêrž (grana), hêrž (raž), pâč (peć), bērv, klôup (klupa), stêrn, dlôun (dlan), strôun (strana), vêyš (uš), râoven (ravan), sêrž, skêrb, kekyeš (kokoš), zvîer, lâož (laž), myeč (moć), pyemeč (pomoć), kêrv, plîesen (plijesan), mēisel (misao), tēir (utrvenik u snijegu), nyeč (noć), zyeb (zob), čeyd (ćud), byel (bol), syel (sol), mâost (mast), vîes (selo), perôut (krilo), spyeved (ispovijed), zgēib (zgib), žêrt (pomoćnica), dyeb (dob), nīt (u svim padežima osim n. sg.).

b) Kao svêklest akcentiraju se: zōbrež (sklad) (između dvije njive), pūmet (pamet), rōdest (radost), žōlest (žalost), mīlest (milost), mlōdest (mladost), stōrest (starost).

c) Kao pegēībēl naglašuju se: zēībēl (zipka), kōūpēl (kupka), krīēpēst (krepost), zāōvīst (zavist), jāōkēst (jakost), līēnēst (lijenost).

d) Imenica stvōr zadržava u svim padežima nominativni akcent na istom mjestu, a pyēstōt (postat) ima nominativni akcent samo još u a. sing., g. sing. joj glasi pestâoti i t. d. kao rîeč.

Pridjevi

28. Pozitiv. Koji su pridjevi samo određeni, a koji su samo neodređeni, u tome se slažu književni naš jezik i bednjanski govor.

Određeni i neodređeni pridjevi razlikuju se po obliku samo u n. sing. muš. roda, i to time, što se određeni u tom padežu svršuju na *-i*, a neodređeni na konsonant. Akcent neodređenih pridjeva ne podudara se s akcentom određenih pridjeva, kod kojih je uvijek isti akcent u svim rodovima i padežima singulara i plurala.

U sintaktičnoj upotrebi nem razlike između jednih i drugih pridjeva, jer se oba oblika miješaju bez ikakvih pravila; određeni oblici mnogo su češći od neodređenih i mogu se uvijek upotrebiti mjesto neodređenih, ako pridjev samo ima određen oblik.

Paradigma: dýebri – dýebro – dýebre.

		Singular		
	Muški rod	Ženski rod		Srednji rod
N.	dýebri	dýebro		dýebre
G.	dýebrego	débra		dyebrego
D.	dýebremu	dýebre		dýebremy
A.	N. ili G.	dýebru		dýebre
L.	dýebrem	dýebre		dýebrem
I.	dýebrim	dýebru		dýebrim
		Plural		
	Muški rod	Ženski rod		Srednji rod
N.	dýebri	dýebra		dýebro
G.	dýebri(h)	za sva tri roda		
D.	dýebrim			
A.	dýebra	dýebra		dýebro
L.	dýebri	za sva tri roda		
I.	dýebrimi			

Pridjev dýebri glasi u neodređenom obliku dēber- dēbro – dēbre, pa zadržava dalje u svim padežima sing. i plur. nominativni akcent (g. dēbrego-dēbra-dēbrego i t.d.).

29. Akcentni pridjeva

Malo je pridjeva, koji imaju u neodređenom i određenom obliku na istom slogu u svim padežima isti akcent. Takvi su pridjevi: zmâuzun (zamazan), krôstov (krastav), dervân (drven), zemljân, srâbren (srebrn), kyežnot (kožnat), pýkljov (grbav), gîngov (slab (od bolesti)), šâpov (šepav), čükljov (kljast), përnjov (prnjav), hröpov (hrapav), dôužen (dužan), šëkost (šaren, pjegav).

Pridjevi, koji imaju samo jedan oblik za n. sing. muš. roda (određen ili neodređen), zadržavaju isti akcent na istom slogu u svim padežima. Takvi su pridjevi ponajviše posvojni, gradivni i neki drugi. Primjeri: demôči (domaći), vōroški (varaški), snōžni (lijep), hervôtski (hrvatski), lesêičji (lisičji), kýenjski (konjski), svînjski, hêižni (kućni), kerêyzni (kukuruzni), nyečni (noćni), bâopski (bapski), stâkli (bijesan), sâlski (seoski), gnjêšni (današnji), pekyejni (pokojni), zôdnji (zadnji), prîednji (prednji), dêivji (divlji), dâsni (desni), lîevi (lijevi), gyernji (gornji), dyelnji (donji), sokejôčki (svakojaki), dolîečni (dalek), žânjski (ženski), smerdâči (smrdljiv), jesânjski (jesenski), lîetni, zîmski, vÿlečni (proljetni), premegûči (imućan), lëtešnji (Ijetošnji), lûnjski (lanjski), vÿnjski (vanjski), vînski, gespyedski (gospodski), hōusni

(šumski), vĕrtni, býeži (i býežji) (božji), brötev (bratov), mâoterin (materin), ěcev (oěev), yeĉin (oĉin), sestřĭn, strĕiĉĕv (striĉev), nevĭestin, vĕyjĉev (ujakov), svāōkĕv (svojakov), birtāōšev (birtašev), susĕdev (susjedov), nōĉeknikev (naĉclnikov), krāovin (kravin), gŭskin, lōstevičin (lastaviĉin), mĕyhin (muhin), brĕzev (brezov), býkev (bukov), drĕnev (drenov), ĉrĕšnjev (trešnjov), hmŭnji (pokvaren), cigŭnjski (ciganski).

Bilješka. Vrlo se rijetko pridjevima na *-ev* i na *-in* dodaje i u n. sing. muš. roda (i. u tom sluĉaju ostaje isti akcent): hrōstevi pĭenj (hrastov panj), drĕnevi klĭn (drenov klin).

Ako je u. sing. muš. roda u neodređenom obliku naglašen kratkim akcentom, prelazi on u određenom obliku ili a) u silazni ili b) u akut.

a) ĉĭst-ĉĕisti, ĉyden (ĉudan) - ĉĕydni, mĭren - mĕirni, vĕren - vĭerni, pĕgov (pjegav) - pegāovi, plĕsnot (plosnat) - plesnāoti, siremōšen (siromašan) - siremāošni, slōb (slab) - slāobi, sĭt-sĕiti, lōĉen (gladan) - lāoĉni, bādost (bedast) — bedāosti, stōr (star) - stāori, provĭĉen (pravedan) - provĕiĉni, neĉemÿren (nevaljao) — neĉemĕvrni, zdrōv (zdrav) — zdrāovi, dŭg-dōugi, blōten (blatan) - blāotni, mĕršov (mršav) — meršāovi, nĭzek- nĕiski, byĕgōt (bogat) - begāoti, gĕīzdōv (gizdav) - gizdāovi, mĕrzel (mrzao) - mĕrzli, mĭl - mĕili, kĕržljōv (kržljav)-keržljāovi, dābāl (debeo) - debāli, lāōžljĭv (lažljiv) - ložljĕivi, mŭl (malen) — mōuli, mōren (marljiv)-māorni, zvĕdov (radoznao) — zvedāovi, nedelŭžen (nespretan) - nedelōužni, spedĕben (sliĉan) — spedyebni. srāĉen (sretan) - srāĉni, hĭter — hĕitri, kyĕsmōt (kosmat) — kesmāoti, sĕrdit — serdĕiti.

b) vāder (vedar) — vādri, slōdek (sladak) - slōtki, pŭmeten (pametn) — pumātni, žŭhek (gorak) - žŭiki, tĕnjek (tanak) — tĕnki, tĕsen (tijesan) - tĕsni, krĕpek (krepak) - krĕpki, lōgeden (zao) - logĕyĕdni, krōtek (kratak) - krōtki, rĕdek (rijedak) - rĕtki, grŭnjek (gorak) - grŭnjki, glōdek (gladak) — glōtki, tŭhten (vlažan) — tŭhtni, tĕpel (topao) — tĕpli, vŭzek (uzak) - vŭski, māihĕk (mekan) - māihki, lāihĕk (lagan) - lāihki, ĕster (oštar) — ŭestri, mĕker (mokar) — mĕkri, drĕben (sitan) — drĕybni.

Ako je n. sing. neodređenoga oblika naglašen silaznim akcentom, u određenom se obliku nalazi akut u svim rodovima, brojevima i padežima: nyev (nov) — nĕvi, tĕrd (tvrđ) — tĕrdi, ĉĕrn (crn) — ĉĕrni, bĭel— bĕji, skōp (skup) — skŭpi, drāog (drag) — drōgi, žōut (žut) — žŭti, blĕd— blĕdi, mlāod (mlad) — mlōdi, jāok (jak) - jōki, vrōuĉ (vruĉ) - vrŭĉi, sĕyh (suh) — sŭhi, gyel (gol) — gŭeli, gōust (gust) — gŭsti, hĕyd (hud) - hŭdi, ĉerljān (crven) — ĉerljāni, zelān (zelen) - zelāni, krĕiv (kriv) - krĭvi, vesāl (veseo) — vesāli, ĉemāren (srđit) — ĉemāri.

Duljina u neodređenom obliku prelazi u određenom obliku kod nekih pridjeva u akut: trĕydĕn (trudan) — trŭdni, žājĕn (žedan) — žājni, kurāōžĕn (kuražan) — kurōžni, ĉelāōrĕn (varav, himben) — ĉelōrni, betāžĕn (bolestan) — betāžni, mōūdĕr (mudar) — mŭdri, kvāōrĕn (pokvaren) — kvōrni.

30. Komparativ i superlativ

Komparativ u bednjanskom govoru ima dva oblika: složen i prost. Složen se komparativ sastoji od pozitiva i priloga bëlja, rjeđe vâč (više); na pr.: bëlja žājën (žedniji), bëlja gnjêil, bëlja žôut (žući), bëlja lāōžljiv (lažljiviji), bëlja rëden (rodniji), bëlja pün (puniji), bëlja lïen (ljenji), bëlja mëršov (mršaviji) ... vâč krêiv (krivlji), vâč vrïêdën (vredniji)

Prosti se komparativi prave s pomoću nastavaka: a) -ji, b) -ši, c) -ieši:

a) jâoči (jači), dôuži (dulji), drâoži (draži), hêyji (huđi), blîeđi, čvêršči, mlâođi (i mlâoji) (mlađi), nêiži (niži), vêiši (viši), vôuži (uži), blêiži (bliži); klrâoči (kraći), šêirji (širi), dâbji (i dâblji) (deblji), tâži (teži).

b) lâkši, lîepši, mâkši (mekši), gyerši (gori), byelši (bolji), mîenši (manji), vâkši (veći) dôukši (dulji), tîenši (tanji).

c) storîeši (stariji), begotîeši (bogatiji), spumetnîeši (pametniji), čistîeši, (čistiji), merzîeši (hladniji), žutîeši (žući), mirnîeši (mirniji).

Bilješka. Stariji ljudi sufiks -ieši izgovaraju -iejši ili -iešji. Oni i iza č, š i ž izgovaraju u komparativu j, pa govore: vêišji, vâčji, blêižji. ...

Često se komparativ pravi i tako, da se na komparativ, koji je načinjen pomoću završetka -ji, doda nastavak -ieši; na pr. težîeši (: tâži). beržîeši (: bërži), kročîeši (: krâoči) ...

Većina pridjeva može komparativ praviti na dva, tri ili na sve navedene načine. Taiko na pr. pridjevu dâbâl (debeo) glasi komparativ bëlja dâbâl, dâblji (i dâbji), dâpši i deblîeši, a pridjevu drâog — drâoži, drâokši, drožîeši i bëlja drâog.

Superlativ se pravi tako, da se pred komparativ stavi riječca nÿj (naj); na pr. nÿjblêiži, nÿjlâkši, nÿjtâži, nÿjstorîeši, nÿj bëlja mlâod, nÿj bëlja šêirêk. ...

Zamjenice

31. Lične zamjenice i povratna zamjenica. Pored običnijega starijeg oblika jöz govori se i jö (ja). Lična zamjenica za 2 lice-glasi têi. Genitiv tim dvjema zamjenicama glasi mäna, täba, a povratnoj säba. U dativu imamo stariji nastavak -e i mlađi -i, pa taj padež glasi mänje, täbe, säbe i mänji, täbi i säbi. Akuzativ je jednak genitivu. Enklitični su oblici za ta dva padeža: ma, ta, sa. Enklitični su oblici običniji s prijedlozima präd (pred), zâu ili zâo (za), nâu (na) ... nego naglašeni. Govori se dakle: nâu ma, nâo ta, zâu ma, zâo sa, präd ma, präd sa ... Lokativ glasi: menje, tebe, sebe.

Bilješka. Kako se lokativ govori samo s prijedlozima, prelazi akcent uvijek na prijedlog: pri menje, nö sebe, pri vos.

Pluralni oblici: nom, mêi, vêi, gen., akuz. i lok. nös, vös, dat. nüm, vüm, instr. nümi, vümi.

Ostatak staroga duala sačuvao se samo kod ljudi duboke starosti u riječi vo (staroslov. va), koja se dodaje nom. pl. mêi i vêi, kad je govor samo o dvojici; na pr. mïvo dvâo (nas dva), vïvo dvâo (vas dvojica).

Lična zamjenica za treće lice sklanja se ovako:

Singular			Plural		
m.r.	s.r.	ž.r.	m.r.	s.r.	ž.r.
N.	ën	Yënë i ëne	yënö	yëni	Yënö Yënä
G.	njägo, go		njä, ja	njih, ih	
D.	njämu, mu		njýej, një, je, joj	njim, im	
A.	=G.		njäu, ju	Njä, njih, ih	Za sva tri roda
L.	njem		nje	Nji	
I.	njim		njũ	njimi	

Bilješka: I kod ove zamjenice prelazi akcent u lokativinua uvijek na prijedlog.

Kad enklitički oblici ličnih zamjenica stoje na početku rečenice, naslanjaju se na akcentirane riječi, koje stoje iza njih: si ja zâl (uzeo je sebi), mu bôum vrâi pevëdol (reći ću mu već), sa go jöz nič ne bejim (ja se ga ništa ne bojim), ti ja nïe ëne dâol? (zar ti nije ono dao?).

32. Posvojne zamjenice. Zamjenica mýej (moj) deklinira se ovako:

Singular			Plural		
m.r.	s.r.	ž.r.	m.r.	s.r.	ž.r.
N.	mýej	mã	mõ	ëji	mõ mã
G.	mãgo		mã	mëjih	
D.	mãmu		mê	mëjim ili mãm	
A.	=N. Ili G.	mã	mũ	mã	mõ mã
L.	mãm		mê	mëjih	
I.	mëjim		mũ	mëjim ili mãmi	

Kao mýej deklinira se (i u akcentu posve podudara) tvýej (tvoj) i svýej (svoj).

Zamjenica nõš (naš) sklanja se ovako:

Singular			Plural		
m.r.	s.r.	ž.r.	m.r.	s.r.	ž.r.
N.	Nõš	Nõše	nõšo	Nõši	nõšo Nõša
G.	Nõšego		Nõša	Nõših	Za sva tri roda
D.	Nõšemu		Nõše	Nõšim	
A.	=N. Ili G.	nõše	Nõšu	Nõša	nõšo Nõša
L.	Nõšem		Nõše	Nõših	Za sva tri roda
I.	Nõšim		nõšu	nõšimi	

Kao nõš sklanjaju se zamjenice vöš (vaš), njägev (njegov) - njägve-njägvo, njïhev (njihov) — njïheve - njïhevo i njänjin (njezin) - njänjine i njänjino.

33. Pokazne zamjenice. Prema starosl. tB - to - ta, ovB, onB govori se kod nas tĕe, — tã — tō, evĕe - evã - evō, enĕe - enã — enō. Mjesto evĕe govori se rjeđe ev.

Od stare zamjenice sB sačuvalo se malo: sägo vÿlečo (ovoga (prošloga) proljeća), sägo lĕto, sä jasâni (ove (prošle) jeseni), sä zĕimã (ove (prošle) zime), ed sä dĕbi (i dyĕbi) (od ovoga vremena), ed sĕeh dÿeb (od ovih (prošlih) vremena), de sägo čöso (do ovoga časa), sĕe čös (ovaj čas, odmah), sä nečĕi, snĕči i snĕčke (sinoć), gnjĕs (danas).

Zamjenica tĕe deklinira se ovako:

	Singular			Plural		
	m.r.	s.r.	ž.r.	m.r.	s.r.	ž.r.
N.	tĕe	tã	tō	tĭ	tō	tã
G.	tTĕgo		tã	tĕeh		
D.	tĕmu		tĕ	tĕem		
A.	N. ili G.	tã	tũ	tã	tō	tã
L.	tĕm		tĕ	tĕeh		
I.	tĕem		tũ	tĕmi		

Prema ovom obrascu dekliniraju se i ostale pokazne zamjenice.

34. Odnosne i upitne zamjenice. Najobičnija je odnosna i upitna zamjenica kod nas štãri (koji) — štãre — štãro. Ta se zamjenica sklanja kao nōš i zadržava u svim padežima nominativni akcent.

Zamjenica čĭ (čiji) — čã — čō deklinira se kao mÿej s tom razlikom, Što nema nestegnutih oblika.

Zamjenica kĕe (tko) načinjena je prema prvome dijelu stare zamjenice kBto. Ostali joj padeži glase: g. këgo, d. këmu, l. këm, i. këem.

Kad kod nas tko što dobro ne čuje, pita vrlo često riječju kego mjesto kōj.

35. Određene zamjenice: säum (sam) - säume - sũmo i säoki (svaki) — säoke — säoko sklanjaju se kao nōš i zadržavaju nominativni akcent osim sũmo, koja zadržava nominativni akcent samo još u i. sing., a u ostalim padežima ima mjesto akuta dugi silazni akcent. Zamjenica vĕs (sav) sklanja se ovako:

	Singular			Plural		
	m.r.	s.r.	ž.r.	m.r.	s.r.	ž.r.
N.	vĕs	sã	sō	sĭ	sō	sã
G.	sãgo		sã	sĕeh	za sva tri roda	
D.	sãmu		sĕ	sĕem		
A.	N. ili G.	sã	sũ	sã	sō	sã
L.	sãm		sĕ	sĕeh	za sva tri roda	
I.	sĕem		sũ	sĕmi		

36.. Neodređene zamjenice. Zamjenica nêki (netko) sklanja se kao kê (nêkego — nêkem — nêkem — nêkim, pl. nêki — nêkih — nêkim — nêkih — nêkimi), nêšteri (nekoji) — nêštere — nêštero sklanja se kao nêki s nominativnim akcentom u svim padežima, nêči (nečiji) - nêče - nêčo isto tako zadržava nominativni akcent. Zamjenica kîegêd (tkogod) zadržava u svim padežima dva akcenta: g. sg. kêgogêd, d. kêmugêd i t. d. Kojkôkev (kojekakav) — kojkôkve — kojkôkvo sklanja se kao nôš, a nîša (nitko) ima gen. nîkego, dat. nîkemu ...

Neodređnost se često izriče i tako, da se određenoj zamjenici doda riječca tye (cf. rus. kto-to): kîe-tve (netko), štâri-tye (neki).

37. Brojevi

Glavni brojevi naglašuju se u bednjanskom govoru ovako: jâden ili jân-jâdne ili jâne-jâdno ili jâno, dvâo-dvê, trêi, četîri ili štîri, pât, šâst, sâd'em, êisem, dâvat, dâsat, jedenûist, dvonûist, štîrinûist, petnûist, šestnûist, sed'emnûist, eisemnûist, devetnûist, dvêisti, trêidasti, čaterdesât padesât ... stye i stêtinjo, jêzere (tisuća) i jazerôčo.

Broj jâden deklinira se kao pridjev. Broju dvâo glasi g. i 1. dvêjih, d. dvêm, i dvêmi; broju trêi glasi g. i 1. trêh, a ostali padeži imaju iste nastavke kao dvâo. Štîri deklinira se ovako: g. štîreh, d. štîrem, a. štîri, 1. štîreh i štîrej, i. štîrmi i štîrmî.

Brojevi od pât do dâsat rijetko se dekliniraju, a kad se sklanjaju, imadu iste nastavke kao štîri, samo im dativ običnije ima nastavak -im nego -em (pâtîm, šâstîm ...)

Stêtinjo i jezerôčo sklanjaju se kao imenice ž. roda na -a, a jâzere ima g. pl. jezâr.

Uz brojeve 2, 3 i 4 govori se običnije mêi (mi) nego nôs (nas), a od 5 dalje govori se samo nos: mêi dvâo, trêi i nôs dvâo, trêi.

Isto je lako uz yêni (oni) i njih; na pr. yêni dvâo i njih dvâo, ali samo njih pât ...

Brojne imenice dvyēja (dvoje), tryēja (troje), četvyere i četvâre (četvoro), pâtere (petero) ... upotrebljavaju se kao i u književnom jeziku mjesto glavnih brojeva.

Čuju se kod nas i brojne imenice na -ico: dvêjico (dvojica), trêejico (trojica) ..., ali one nekako nisu u duhu našega govora, pa su po svoj prilici uzete iz štokav. narječja.

Redni se brojevi dekliniraju kao određeni pridjevi.

Brojni prilozni tvore se spomoću pût i krôt, ali je krôt običnije: jân pût (jedamput), dvâo pût (dva puta) ... jân krôt, dvâo krôt, trêi krôt ...

Ëbe (oba) ne dolazi samo, nego samo u složenici ebedvâo.

Konjugacija

38. U bednjanskom govoru nema imperfekta, aorista, pluskvamperfekta, participa perfekta prvog, a particip prezenta aktiva dolazi rijetko.

Bilješka. Kad tko u živahnu pripovijedanju navodi svoje riječi, što ih je kome rekao, služi se glagolskim oblikom rëku (za 1. 1. sing.) u aorisnom značenju.

Infinitiv i supin. Inf. i supin razlikuju se često u akcentu,, a uvijek u tome, što infinitiv nikad ne dolazi bez *i* na kraju.

Supin se upotrebljava uz glagole kretanja, da se naznači namjera kretanja; na pr. îem kvëpöt njïvu (idem kopati njivu) (inf. je kapöti), sväkervo ja präšlo skāöpöt krumpïer (svekrva je otišla iskopavati krumpir) (inf. Skāöpöti), edëšel ja sïeč kýelja zo gerïcu (otišao je sjeći kolce za vinograd) (inf. sëçi), zöke náš erâot, do ja tök lïepe vrïema (zašto ne ideš orati, kad je tako lijepo vrijeme) (inf. eröti), žyrïm sa spâot (žurim se spavati) (inf. spöti), snïëhü sym pyëslöl etâovu syšëit (snahu sam po slao otavu sušiti) (inf. syšiti).

39. Present. Primjeri: prästi (presti), vâzöti (vezati), kepöti (kopati) i mësliti.

prädäm	vâžam	këpom	mëslim
prädäš	vâžäš	këpoš	mësliš
prädä	vâža	këpo	mëslï
rädäma i prädämä	vâžama	këpoma	mëslïma
prädäta i prädätä	vâžata	këpota	mëslïta
predü	vâžu	këpoju	mëslïa

Glagolu mëçi (moçi) glasi prez. mëram; mëraš ...

Glagol sâsti (sjesti) imade prez. običnije po drugoj vrsti (sâdnam sâdnaš ..., ali se govori i sâdam-sâdaš ...), dok imperativ običnije dolazi po 1. vrsti (säd'i, noj sâda, säd'ima, säd'ita, noj sâdaju). Vlïeçi (vuçi) ima prezent vlïëčäm, kläiti (kleti) kōünäm, dōti (dati) düm-dōš-dō-dōümä, dāötä i dāōstä-dodü, jësti jïem-jïeš-jïe-jïëmä-jïëtä i jïëstä-jedü, gläd'ëti (gledati) gled'im-gled'iš-gled'i-gled'äimä-gled'ëita-gledä, vmrïeti (umrijeti) vmïërjëm -aš ..., rozmëti (razumjeti) rōzmam i rāzmajam, stëisköti (stiskati) stïšçam, vrëisköti (vrisikati) vrïšçam, zāōbïti (zaboraviti) – zōbim. Glagol bëti ima dva prezenta: trajni jäsüm-jäsi-jä-jäsma-jästa-jäsu (enklitični-süm-si-ja-sma -sta-su), i trenutni bōuln-bōuš-bōu-bōuma-bōuta-bōuju. Glagolu štëti (htjeti) naglašeni je prezent ëčäm ..., a enklitički čäm ... Razlika je u značenju glagola znüti (znati) (prez. znâum...) i vëdeti (prez. vïem-vïeš-vïe -vïëmä-vïëtä i vïëstä-vedü) u tome, što značenje vëdeti odgovara štok. umjeti.

40. Imperativ. Pored redovnih završetaka u tom glagolskom liku, koji odgovaraju štokav. nastavcima, nalaze se u našem govoru i završeci -e -ema

-eta, i to u glagola, kojima je nastavak u 1. 1. sing. prez. -om (štokav. -am); na pr. čaoke (i čaokoj) (čekaj)-čâokema-čâoketa, čyve (i čyvoj) (čuvaj)-čyvena-čyvela, bërblje (i bërbljoj) (rbljaj) – bërbljima - bërbljita, mîše (i mîšoj) (miješaj) mîšima – mîšita, tîre (i tîroj) (tjeraj) tîrema - tîreta, kêpe (i kêpoj) – kêpema - kêpeta i t.d.

2. licu sing. i pl. dodaje se često pojačanja radi čestica do; na pr. zëmi-do (uzmi) i zëmita-do, zopevîe-do (zapovjedi) i zapevîeta-do, bûd'i-do (budi) i bûd'ita-do, dýed'i-do (dođi) i dëd'ita-do ...

Za 3. 1. sing. i pl. imperativa služi prezent s riječju nôj (neka), nôj spî-spâ (neka spava-spavaju) noj pëijë-pijû (neka pije-piju).

Zabrana se izriče pored zanižkanog imperativa i sa nâj (nemoj) – nâjte (nemojte) i infinitivom: nâj-nâjta sa prëti (prepirati), nâj-nâjta dîesti (staviti, metnuti), nâj-nâjta pepîëvöti (pjevati).

Kad se želja ili zabrana odnosi na dalju budućnost, Bednjančanin se rado služi pored imperativa i svezom (ne) bûdi – (ne) bûd'ita i part. pret. aktiva: na pr. bûdi mu pemëgel (pomoz mu), be bûdi go zläcol,)nemoj ga uplašiti), ne bûd'ita-do ma fkünuli (nemoj ma prevariti), ne bûd'i prášel mêime (nemoj mimo proći), bûdita mu rákli, do dye k mänji (recite mu da dođe k meni).

41. Složeni glagolski oblici. Svaka prošlost izriče se kod nas perfektom, koji se sastoji od sveze part. pret. akt. II. i enklit. prezenta glagola biti.

Budućnost se izriče najobičnije na dva načina: 1. prezentom perfektivnoga glagola, uz koji obično dolaze riječi sa značenjem budućnosti; na pr. jýtne ti denäsâm (sutra ću ti donijeti), pëklje ti pevîem (poslije ću ti reći), vrâi mi jänpüt dôš (već ćeš mi jednom dati); 2. svezom part. pret. aktiva II. i trenutnoga prezenta glagola biti; na pr. bôm vyëizil (vozit ću), gnjës si bôuma pečëivöli (danas ćemo se odmarati).

Drugi je način izricanja budućnosti mnogo običniji, jer dolazi ne samo kod imperfektivnih glagola nego i kod perfektivnih, pa se govori kýpim i bôm këypil (kupit ću), denäsâm i bôm denäsel (donijet ću), depäljom i bôm depäljöl (dovest ću).

Zanižkani složeni futur pravi se s nä bum-nä buš-nä bu-nä buma-nä buta-nä buju i nâm-nâš-nâ-nâma-nâta-nâju i part. perf. II.; nar. pr. jöz ti tye nä bum (i nâm) zo nîč rákel (ja ti to ne ću ni za što reći), yëni mu tËgo nä buju (i nâju) dâoli (oni mu to ne će dati).

Svezom prezenta glagola štëti (htjeti) i infinitiva izriče se budućnost samo onda, kad se hoće istaknuti volja subjektova, da će nešto učiniti u budućnosti: jöz mu ëčam pekâözöti, äli ën ma nâ ča peslýhnuti (ja mu hoću pokazati, ali on ne će poslušati).

Rijetko se izriče budućnost s infinitivom i enklit. prez. glagola štëti kao kod štokavaca; na pr. jöiz ću mu ráči (ja ću mu reći), tËi čas go vpöütiti no zlä (ti ćeš ga nagovoriti na zlo), vëi čata při nos spöti (vi ćete kod nas spavati).

Kondicional se tvori tako, da se particip pret. aktiva združi s bi (za sadašnjost) ili s bëil bi-bili bi (za prošlost): jöz bi yëpöl (ja bih pao), tËi bi

yēpöl, ěn bi yēpol-epâolo-epöle, mēi bi epöoli ... vê bi epöi, yēni bi epöli, i bēil bi yēpöl ...

42. Participi. Part. pret. aktiva ima nastavke -el -la -lo i -l -la -lo, a part. pret. pasiva ima iste nastavke, koje i književni jezik; na pr. lätël (letio) — letêlo-letêle, zēiböl-zībolo-zēōbōle, kröl (krao) — krâolo - kröle, kēyril (ložio vatru) — kýrilo - kēýrile, predün (prodan) — predōuno - predōüne, mlōčen (mlačén), — no-ne, vmīt-to-te, zvün (zvan) — no-ne, pevânjen (uvenut) — no-ne, pyēžät (požet) — pežäto-pežäte ...

Glagolski prilog sadašnji tvori se tako, da se 3. 1. pl. prezenta doda nastavak -č (rjeđe-či) i -čki; na pr. pločũč(i) (plačući), kričãč(i) i kričãčki, stejãč (stojeći) i stejãčki, klečãč (klečeći) i klečãčki, ležãč (ležeći) i ležãčki.

Neki su glag. prilozni postali pravi pridjevi, pa se sklanjaju: smrdãči -o-če (smrdljiv), kipũči -o-e, megũči (moćan) -o-e, vmirũči (umirući) -o-e, terpãči (trpeći) -o-e...

Pasiv, koji je dosta rijedak, pravi se kao kod štokavaca; na pr. Jädveji sa zevũ i Pedrienečki zöte, köj su im hīža ped Drīenevcem (Jedvaji se zovu i Podrenečki zato, što su im kuće pod Drenovcem). Krumpīer ja rüne pesãōjãn (krumpir je rano posaden). Židyer ja ze sēmi sūsedi pesvãojen (Izidor je sa svima susjedima posvađen). Do mu ja čēi köj vãljolo, na bi bīlo slēyžba pretiruno (da mu je kći što vrijedila, ne bi bila iz službe protjerana). Tõ ja njīvo bīlo dēbre pegnjējeno, glibēke zerũno i nü nje kerũzo rüne pesīejuno, po ja līepe vredīlo (ta je njiva bila dobro pognojena, duboko izorana i na njoj kukuruz rano posijan, pa je lijepo urodila). Sēin mu ja v býēju vbīt (sin mu je u boju ubit).

43. O glagolskim akcentima

I.vrsta

1. razred, a) Inf. prãsti, sup. prãst, prez. prãdãm-prãdãš-prãdã-prãdama i predãmã - prãdãta i predãtã-predũ, imp. prãdi i prãdi - prãdima -prãdita, ptc. akt. prãl (nãōprãl) - prãlo - prãle, ptc. pas. Prãden - prãdeno i pradãno. Na istom slogu, na kojem se nalazi akcent i duljina kod prãsti, 'nalaze se oni i kod glagola: plãsti (plesti), mãsti (mesti), gnjãsti (gnjesti), cvēsti (cvasti), bēsti (bosti), zmãsti sa (smesti se), blãsti (bincati).

b) Glagoli klōsti i rōsti podudaraju se u sup., prez., imp. i ptc. pas. s prãsti, a ptc. akt. im glasi klōl-o-e, rōsel-o-e.

c) Inf. krãosti, sup. krãost, prez. krãodnam-aš-a-ama-ata-aju, imp. krödni (i krödi)-ima-ita, ptc. akt. kröl-krâolo-kröle, ptc. pas. krãojen-o. S glagolom krãosti slažu se u akcentu i duljini svi glagoli ovoga razreda, koji prave prezent po II. vrsti: sãsti srãsti i t. d., a glagol epãosti razlikuje se samo u ptc. akt., koji glasi yēpol-epâolo-epöle. Glagol jēsti = prãsti, samo mu prez. glasi: jīem jīēš-jīe-jīēmã-jīētã-jedũ.

2. *razred*, a) trāsti, sup, prez., imp. i ptc; pas. = prāsti, a ptc. akt. = klōsti.

b) Glagol nāsli (nositi) i pōsti (pasti) =trasti osim ptc. akt., koji glasi nāsel-nāslo-nāsle i pāoscl-pāoslo-pōsle, i ptc. pas.-nāšen-no i našān, pāošēn-no i pošāno.

c) Glagol grīsti = trāsti osim ptc. akt., koji glasi grēizel-lo-grīzle. Kad je složen s prijedlozima, onda mu je inf. (pre)-grēisti, a ptc. akt. (pre)-grēizel-grēizlo-grīzle.

3. *razred*. Glagol zāpsti = trāsti. Takav akcent i duljinu imadu još glagoli dūpsti, grāpsti (grepsti) i skýpsti (skupsti). Glagol tāpsti = prāsti osim ptc. akt., koji ima samo kratki akcent.

4. *razred*, a) Glagoli pāči (peći), rāči (reći) tāči (teći), sēči (sjeći) imadu sup., prez. i imp. prema prāsti, ptc. akt je pākel-pāklo-pākle, rākel-lo-le, tākel-lo-le, sīkel-lo-sēkle, ptc. pas. pāčan i pečān-āno-āne i t.d. ,

b) Tūči i vlīeči, strīeči (vrebati), zoprāči (zapregnuti) (volove), prisāči (priseći) = trāsti.

c) mēči (moći) prez. mēram, imp. pe-mēri. ptc. akt. mēgel-mēglo-mēgle, ptc. pas. pe-mēren-pe-mēreno.

d) Inf. lāči (leći), sup. lāč, lāžam-aš-a-ama-ata-u, imp. lāži-ima-ita, ptc. akt. lāgel lāglo-lēgle, ptc. pas. pe-lāžen-no. Tako i pevrīeći (oteliti).

5. *razred*, a) klāiti (kleti), sup. klāt, prez. kōūmām (= pradām), imp. kōūnī i kūnī (= prādī), ptc. akt. klāl-klālo-klāle, ptc. pas. klāt-klāto.

b) od nopāiti (napeti), pečāiti (početi) i zāiti (uzeti) glasi prez. nōpnam, pečmam, zēmam; ostali oblici = klāiti.

c) žāiti (žeti), sup. žāt, prez. žēnjam, imp. žīēnjī i žēnji, ptc. akt. žal-žālo-žāle, ptc. pas. žāt (pyēžāt)-žāto.

6. *razred*, a) Inf. bīti (tući), sup. bīt, prez. bēijam, imp. bēij, ptc. akt. bīl-bēilo-bīle, ptc. pas. bīt-to. Po ovom obrascu naglašuju se glagoli: čtēti (čitati), čýtī (čuti), dýtī (širiti toplinu), grētī (grijati), prētī sa (prepirati se, svađati se), šītī, skrītī, smētī, vmītī (umiti), vrētī, zrētī (sazrijevati), zlētī (mrziti, ljutiti se na koga), tlētī (tinjati), a samo u ptc. akl. m. r. razlikuju se od njega glagoli ebýtī (obuti) (yēbýl). ezýtī (ozuti) (vēzýl), despētī (dospjeti) (dyēpěl), medlētī (onesvješćivati se) (mīēdlēl).

b) Inf. pīti, sup. pēit, prez. pēijām (i t. d. kao prādām), imp. pī-pīma-pīta (i pīj-pījma-pījta), ptc. akt. pēil-pīlo-pēile, ptc. pas. nāō-pīl-pīto. Amo pripadaju: klīti i līti (imp. -līej) vīti, pljēti.

c) klōti (klati), kēljam i mljēti, māljam podudaraju se sa žāiti.

d) Glagolu dēti glaisi inf. i dēsti i dīesti, prez. dēnam, imp. dēni. ptc. akt. dēl-dēlo-dēle.

7. *razred*. Drīeti (derati) (prez. dārām) = prāsti, osim ptc. akt. dēr-dērlo-dērle. S tim su glagolom jednaki u svim oblicima glagoli žrīeti (žderati) i vmrīeti (umrijeti), a samo se u prez. razlikuju od drīeti glagoli:

trīeti (trti), zaprīeti (zatvoriti), prestrīeti (prostrti), pa im taj oblik glasi: tēram, zōpram i prāstram.

II. vrsta

a) Inf. dêignuti (dignuti), sup. dêignut, prez. dêignam, imp. dīgni, ptc. akt. dīgnul -dêignulo - dīgnule (ili dêigel – dêiglo - dīgle). ptc. pas. dêignjen – no - ne. Amo pripadaju: tēihnuti (polagano gasiti), stēignuti (stignuti), sēynuti (sunuti, gurnuti), pōuknuti (puknuti), pljêysnuti (ćušnuti), pljÿnuti (pljunuti), pēiknuti (piknuti), perēinuti, pēisnuti, mâknuti (mekšati), kljêynuti, kâopimti, stêisnuti, cêrknuti, vânuti (venuti), vâognuti (vagnuti), vlâknuti (sa) (uplašiti (se)), zêinuti, dêyknuti (skočiti), vōugnuti (postajati vlažno), pêrhnuti (trunuti), pevêznuti (pokriti).

b) Inf. zoklânuti (zaključati), sup. zoklânüt, prez. zoklânam, imp. zoklâni i zoklânī – zoklâninia - zoklânita, ptc. akt. zoklânül – zoklânulo - zoiklenüle, ptc. pas. zoklânjen-no.

Prema ovom obrascu naglašuju se glagoli: nōgnuti (nagnuti), krânuti (krenuti), ebêrnuti (obrnuti), vêrnuti, trēuuti, mēknuti (maknuti) dēhnuti (dahnuti), mēgnuti (mignuti), gēnuti (ganuti), vtēknuti (utaknuti).

c) Iaf. Petāgnüti i petāgnuti, sup. petāgnüt, prez. petāgnam, imp. petāgnī i petāgni, ptc. akt. petāgnül – petāgnulo – petāgnüle, ptc. pas. petāgnjen-no. Evo još nekoliko takovih glagola:

bēyhnüti (1. pasti na pr. u vodu, 2. udariti), smēyknüti (smuknuti), sêrknüti, (srknuti), sākñüti sa (useknuti se), desāgnüti (dosegnuti), pēvhrñüti (puhnuti), poslēyhnüti (posluhnuti), fêrknüti (frknuti), ftāgnüti (dospjeti), vmōūknüti (umuknuti), māōlmüti (mahnuti), pêrhñüti (poletjeti).

d) Glagoli svinüti, zgernüti, spemenüti (spomenuti), minüti i t.d. imadu akcente i duljinu kao glagol klāiti osim ptc. pas. koji glasi: svēinjân i svinjân-svinjāno.

III. vrsta

I. razred, a.) Inf. vīdeti, sup. vīdet, prez. vēidim – iš – i - ima -ita - vēida, imp. vīdi – ima - ita, ptc. akt: vīdel – vēidlo - vīdle. Amo pripada vīseti.

b) Inf. letēti (letjeti), sup. lātēt, prez. letīm – ĩš – ĩ – ēīma – ēītā - ä, imp. lātī i lāti, ptc. akt. lātēl-letēlo-letēle. Ovako se naglašuju: sedēti, vertēti, beljēli (boljeti), zelenēti (zelenjeti), velīm (upotrebljava se samo prez.), željēti (prez. želīm i želīejam), terpēti, gerēti (gorjeti).

c) Inf. Skērbēti, sup. skērbēt, prez. skerbīm-ĩš-ĩ-ēīmā-ēītā-ã, imp. skērbī i skērbi, ptc. akt. skērbēl-skērbelo-skērbēle, ptc. pas. (pri-)skērbljen-no. Ovome obrascu pripadaju: žēīvēti (živjeti), cēýrēti (curiti), čāpēti (ćučati) gērmēti (grmjeti), eslīēpēti (oslijepjeti) (prez. i eslīepejam), glād'ēti (gledati), hrēýpēti (hrupjeti, režati na koga), hēīrēti (hiriti, nenapredovati), hljēydēti (duhati), kēīpēti (kipjeti), zēīmēti (zepsti), skōūpēti (škrtariti), sērbēti (svrbjeti), hēydēti no kēgo (mrziti na koga, fāōlēti (nedostajati), tōūstēti (debljati), smērdēti (smrdjeti), žmīērēti (žmuriti, oči

sklopljene držati), hrēystēti no kēgo (mrziti koga, navaljivati na koga), srōūmēti sa (sramiti se), žōūtēti (žutjeti), čērnēti sa (crnjeti se), žmēyrēti (žmiriti, oči napola zatvorene držati), myēdrēti sa (modriti se), čōūmēti (kunjati), čōūbēti (čubiti), bīlīti sa (bijeljeti se). Glagolu sīērēti (sijedjeti), glasi prez. šīerim, a ostali oblici kao kod skērbēti.

2. *razred*. Glagoli ovoga razreda podudaraju se u akcentu i duljini s glagolima III. 1. c.). Takvi su glagoli: bāčōti (bečati), skāčōti (stenjati), brānčōti (brečati), bīēžōti (bježati), dēišōti (mirisati), cvērčōti (cvrčati), klāčōti (klečati), krēīčōti (kričati), mōūčōti (mučati), rāžōti (režati), zvānčōti (zvečati).

Glagoli deržōti (držati) i ležōti (ležati) razlikuju se samo u inf. i u ptc akt., koji je prema III. 1. b).

Glagolu stōti (stajati) glasi prez. stejīm, sup. stōt, imp. stýej-stýejma - stýejtat ptc. akt. stōl-o-e.

S glagolom stōti podudara se glagol bejōti sa (bojati se) u prez. i imp., a ptc. akt. mu glasi bejāol-bejōlo-bejāole.

IV. vrsta

a) Ini. mēriti, sup. mērit, prez. mīerim, imp. mēri, ptc. akt. mēril -mīerilo-mērile, ptc. pas. mīerjen-no. Poput meriti naglašuju se glagoli: čistiti, čyd'iti sa (čuditi se), estōviti (ostaviti), glōditi (gladiti), grōbiti (grabiti), kŷčiti (kucati), hītiti, mīsliti, mŷčiti, noprōviti (napraviti), štŷriti (obavljati sitne poslove), poščiti sa (žurili se), rŷžiti (hučati (ali ne odviše glasno)), nŷd'iti (nuditi), pēnjiti sa (pjenili se), trōtiti (trošiti, gubiti), pērtiti (tovariti), plŷžiti, pōriti (pariti), prōšiti (prahati), pŷmtiti (pamtiti), pŷniti, rŷniti (raniti), rŷšiti (rušiti), sīliti, slōbiti (slabiti), strōšiti (plašiti), svōditi sa (svađati se), ščōpiti (ščepati), vōditi (vaditi), gōziti (gaziti), pōziti (paziti), sprōviti (spremiti), fkŷniti (prevariti).

b) Inf. selīti (soliti), sup. sŷlīt. prez. sēlim, imp. syēlī i sēli, ptc. akt. sŷlīl-sēlilo-selīle, ptc. pas. sēljen-sēljeno. Evo još nekoliko takvih glagola: genjīti (goniti), geverīti (govoriti), gnjejīti (gnojiti), eštrīti, (oštriti), hed'īti (hoditi), kelīti (kolčiti), klepīti (čušnuti), mečīti (močiti), melīti, (moliti), neisīti (nositi), peislīti (postiti), preisīti (prositi), skečīti (skočiti), selīti sa (prez. šalim sa) (seliti se), vēid'īti (voditi), vēizīti (voziti), vydrīti (udariti), tečīti (točiti), ženjīti (ženiti).

Glagoli blogeslevīti (blagosloviti), eslebed'īti (osloboditi), rozležīti (razložiti), stverīti (stvoriti), razlikuju se od selīti samo u ptc. akt. m. roda, koji glasi blogeslyevil, eslebyed'il, rozlyežil, stvyeril.

Glagoli brejīti (brojiti), dejīti (dojiti) pejīti (pojiti) imadu imp. pored bryējī, dyējī, pyējī i brýej, dýej, pýej.

c) Inf. plotīti (platiti); sup. plotēit, prez. plotīm-īš-ī-ēīmā-ēītā-ā, imp. plāōtī i plōti-plōtima-plōtita, ptc. akt. plotēil i plāotil-platīlo-plāotile i

plotêile, ptc. pas. pločãn-ãno. Amo pripadaju glagoli: čemeriti, byd'iti (buditi), cenjiti (cijeniti), debiti (dobiti), deliti, dyšiti (dušiti), drebiti (drobiti), dyriti (duriti), epreistiti (oprostiti), vged'iti (ugoditi), vuditi (sušiti meso), geistiti (gostiti), glyšiti (glušiti), gositi (gasiti), greiziti sa (groziti se), grod'iti (ograđivati), gybiti (gubiti), hloditi (hladiti), joviti (javiti), koditi (kaditi, pušiti), koliti (kaliti, mutiti), kriviti, leviti (loviti), keisiti (kositi), miriti, eslepiti (oslijepiti), peititi sa (potiti se, znojiti se), pripeititi sa, (dogoditi se), pyistiti (pustiti), red'iti (roditi), sod'iti (saditi), srumetiti (sramotiti), smuditi, svatiti (svetiti), syšiti (sušiti), tepiti (topiti),

tojiti (tajiti), vedriti (vedriti), veršiti (vršiti), veseliti, vyčiti (učiti), zodužiti sa (zadužiti se), zvenjiti (zvoniti), žolestiti (žalostiti), spaititi (opaziti), tyšiti (1. gasiti, 2. umirivati), vroziti (ozlijediti), ebločiti sa (oblači se (nebo)).

d) Inf. brōūniti (braniti), sup. brōūnīt, prez. brūnim, imp. brōūnī i brūni – brōūnma i brūnima – brōūnita i brūnita, ptc. akt. brōūdīl – brūnil – brōūnile, ptc. pas. brūnjen –no. Drugi su ovakvi glagoli: blōūditi (bluditi, lutata), bēyniti (buniti)blāōzniti (blazniti), bīēliti, cigāūniti (ciganiti, varati), cvēiliti (cviljeti) dāōviiti (daviti), dēīčiti (dičiti), dēyliti (duljiti), drāōžiti (dražiti), eblāōčiti (oblačiti), fāōliti (hvaliti), gespedāōriti (gospodariti), gēyiti (guliti), gnjiēzditi, hrōūniti (hraniti), kērciti, kervāōriti (krvariti), kēypiti (kupiti), klotāōriti sa (klatariti se), krīēsiti (krijesiti), krōūliti (kruliti), kurāōžiti (kuražiti), kvāōriti (kvariti), lāōpiti (hlapiti), lēypiti (lupiti), mēititi (mititi), mōūmiti (mamiti), mōūtiti (zabavljati, zadržavati), mrāōčiti (mračiti), nāūgliti sa (naglititi se, žuriti se), trīēbīti (triebīti), kēyrīti (ložiti), mīēsīti, mlāōtīti (mlatiti), mersīti (mrsiti), prāōšīti (prašiti), svīētīti (svijetliti), slēyžiti (služiti), snāōžiti (snažiti), sērdīti, rādīti (mesti maslo), pāōčīti (sprečavati), tēržiti (prodavati), tērdīti (tvrđiti), trēydīti sa (truditi se), tēyliti (tuliti), šēirīti (širiti), krīēpīti, pōūtīti (upučivati), šāōlīti sa (šaliti se), plāōvīti (plaviti), gnjāōvīti (gnjaviti), kāūnīti (kaniti), pāōrīti (pariti), prekrēīžiti (prekrstiti), pumātīti (pamtiti), rōūbīti (rubiti), lōūčīti (lučiti), sōūdīti (suditi), srōūmīti sa (sramiti se), tōūpīti (tupiti), zostōūpīti (zapamtiti), trāōvīti (trovati), vāōbīti (vabiti), vrāōčīti (liječiti), zāōbīti (zaboraviti), jāōčīti sa (jačato), žēyljīti (žuljiti), snōūbīti (snubiti, nagovarati), trōūbīti (trubiti), rēyžiti (kruniti kukuruz), pēlīti (piliti).

V. vrsta

1. razred. a) Infinitivni akcent ostaje u svim oblicima kod glagola: tīroti (tjeraiti), dýroti (durati), jýžinoti (užinati), štimoti (misliti) štimoti sa (ponositi se), trýcoti (1. nuditi, 2. prkositi), nýcoti (1. trebati, 2. upotrebljavati), lākšoti (olakšavati), pēitoti (pitati), fēyndoti (uništiti, upropastiti), rēintoti (rintati), kīefoti (kefati), kyeštoti (ogledati jelo), māorati (mariti), myeroti (morati), pedēivjoti (podivljali), pēyntoti (buniti), ryendoti (bučiti), čīehoti (čihatiti perje), pryeboti (probatiti), prāōvdoli sa (prepirati se), kâortoti sa (kartati se), plāōvoti (plivati), tōuncoti (plesati), kyeljboti (šišati), stāoroti sa (starati se), êyfoti sa

(ufati se), hâobati sa (čuvati se), špyetoti (psovati), mâoloti (molovati), šnyefoti (mirisati što, njušiti), škyeloti (školati), trôjoti (trajati), tântoti (tentati, navraćati), cêifroti (cifrati), fâorboti (bojadisati), rêiboti (ribati), rêigoti (rigati), spêytoti (sputati, svezati), têišoti (tišati, umirivati), vâoroti (varati), večârjoti (večerati), žnjâovoti i žnjâoveti (gorjeti bez plamena, na pr. krpa, tinjati, smuditi se), ima prez. žnjâovom i žnjâovejam, šâotroti (čarati).

b) Inf. kepöti (kopati), sup. kyêpöt, prez. këpom -oš -o -oma -ota -oju, imp. këpe i këpoj — këpojma — këpojta, ptc. akt. kyêpöl — këpolo — këpole. ptc. pas. këpun -no. Ovako se naglašuju glagoli: cecöti (sisati), ferfljölî (frfljati), mermljötî (mrmljati), čyvöti (čuvati), pehöli (dirati), begmöti sa (bogmati se), gizdötî sa (gizdati se), sevötî (gurati), keštötî (stajati), senjötî (sanjati), valjötî (vrijediti), berbljötî (brbljati)- kultötî (bućkati), Glagol imëti (imati) razlikuje se od kepöti u imp. koji glasi: imê -imêjma—imêjta, i u ptc. akt. ž. roda. koji glasi: imêlo.

c) Glagolu čökati (čekati) glasi imp. čâoke i čâokoj - čâokema i čâokojma - čâoketa i čâokoj-ta, a ostali se oblici naglašuju kao vîdeti. Takvi su glagoli: dëlöti (djelati), kîmoti (kimati), klîmoli, njÿhoti, štÿcati (štucati), zijoti (zijati), znüti (znati) zoglädöti (zagledati), kërpoti (krpati), pljÿskoti, vröçoti (vraćati), mücoti (mucati), štÿkoti, cÿkoti (cukati), vërtoti (vrtati), zbîroti, ebröçoti (obraćati), zviröli (izvirali), spîroti, pücolî (pucati), nopînjati (napinjati), tërgoti (trgati), švîgoti (udarati), brîgoti sa (brinuti se), borötöti (baratati), läcoti (plašiti), vÿhoti (njušiti), hüzoti (drmati, micati).

d) Glagoli, što ćemo ih sada navesti, imaju u imp. uzlazni akcent tamo, gdje im se u inf. nalazi duljina (pëitötî (pitati), imp. pîte i pïtoj - pïtojma - pïteta i pïtojta), a u ostalim oblicima slažu se s glagolima II. c (petâgnuti) i IV. d (bröünîti): cerkâöväti (crkavati), degevâörjötî sa (dogovarati se), dëvötî (dijevati), epâödötî (opadati) kerâöcötî (koraćati), krëîžötî (križati), šëipötî (štîpati), krepâövötî (krepavati), lîëtöi (lijetati), nogöünjötî (naganjati), nopâöjötî (napajati), prežëivötî (preživati), šëivötî (šiti), pekrëivötî (pokrivati), vmëivötî (umivati), premëšljötî (promišljati), denâöšötî (donositi), zobâödötî (zabadati), zodëvötî (1. zadijevati, 2. zadirkivati), zobâövljötî (1. zabavljati, 2. prigovorima dosađivati), nopëijötî (nazdravljalî), zopëirötî (zatvarati), ebëyvötî (obuvati), ezëyvötî (ozuvati), zagrëinjötî (zagrtati), zokâöpötî (zakopavati), pezdrâövljötî (pozdravljati), zočëinjötî (začinjati), novëijötî (navijati), zomëysötî (zaprljati), strâödötî (stradati, oskudijevati), jâövljötî (javljati), kâölötî (kalati), mîënjötî (mijenjati), pâörötî (parati), plâöçötî (plaćati), pëyšötî (puštati), strîeljbtî (strijeljati), cîepötî (cijepati), šâörötî (šarati), lîëvötî (lijevati), läödötî (vladati), vzgâöjötî (uzgajati), zîëvötî (i ziehoti) (zijevati), mîëšötî (miješati), pëiskoti (piskati), fëyčkötî (fućkati), hërdötî (glodati), vâöljötî (valjati), pepîëvötî (pjevati), zobëijötî (zabijati), zjîëdötî (izjedati), pekerâövötî sa (pokoravati se), pevîëdötî

(pripovijedati, kazivati), približāōvōti (približavati), zdihāōvōti (uzdisati, umirati), rīēvōti (rivati), ročēynōti (računati), skyšāōvōti (lukavo ispitivati), spemēinōli sa (razgovarati se), smerzāōvōti sa (smrzavati se), zoderzāōvōti (zadržavali), zoklēinjōti (zaklinjati), zovēijōti (zavijati), pečēivōti (počivati), sprāōvljōti (spravljati) strīēljōti (strijeljati), zoklīēpōti (zaključavati), zodīēvōti (1. zadirkivati, 2. zakvačivati).

Glagolu doti (dati) glase oblici: prez. dūm - dōš - dō - dāūmā - dāūtā — dodū, imp. dōj — dōjma — dōjta. plc. akt. dāol — dōlo — dāolo, ptc. pas. dūn -no.

Glagol žgōti (žgati) naglašuje se ovako: sup. žgōt, prez. žgām, imp. žgī, ptc. akt. žgōl — žgōlo - žgōle, ptc. pas. žgūn-no. Ako je složen, onda su mu akcenti: vyžgōti (užgati), sup. vēvžgot, prez. vŷžgani, imp. vŷžgi, ptc. akt. vēvžgol - vyžgōlo-vēvžgole, ptc. pas. vyžgūn 1 vyžguu - vyžguno.

Tkōti (tkali) zadržava infinitivni akcent u sup. i prez., a imp. mu glasi: tkōjma-ta, ptc. akt. tkōl - tkāolo - tkōle, ptc. pas. tkūn -no. Složen pak ima ove akcente: inf. zetkōti, sup. zyētkōt, prez. zētkom. imp. zyētkī i zētkoj, ptc. Zyētkōl — zetkāolo - zetkōle, ptc. pas. zētkun -no.

Glagol nōdejoti sa (nadati se) zadržava u svim oblicima infitivni akcent.

2. *razred*, a) Inf. logōti (lagati), sup. lāōgōt, prez. lōžam, imp. lōži. ptc. akt. lāōgōl-lōgolo -logōle, ptc. pas. lōgun-no. Ovako se naglašuju glagoli: blebetōti (blebetati), česōti (česati), eveketōti (cvokotati), derhtōti (drhtati), gledōti (glodati), iskōti (iskati) (prez. īšam, imp. ēīši i īši), kesōti (kosati), klepetōti (klopotati), kreketōti (kreketati), krepetōti (kropotati, drhtati), lekōti (lokati), matōti (metati), peslōti (poslati), tesōti (tesati), zebōti (zobati) (prez. zēbljam i zēbom), zveketōti (zveketati), šlertōti (tapkati, gaziti), žygetōti (škakljati).

b) Kao III. 1. a) vīdeti (i IV. a) mēriti imaju akcent ovi glagoli: brīsoti (brisati), dīhoti (disati) (prez. dēišam i dēihom, imp. dīši i dēihe), dŷkoti (skakati) (prez. dēyčan i dēykom, imp. dŷči i dēykoj), etōkoti (prez. etāočam i etāokom, imp. etōči i etāoke), ebetōti (obećavati), hītoti (bacati) (prez. hēičam i hēitom), jōhati (jahati), kōpoti (kapati), mīkoti (grebenati kudjelju) (prez. mēičam i mēikom, imp. mīči i mēikoj), mōzati (mazati), nomōkoti (namakati), petīkoti (spočitovati), prigīboti (prigibati) (prez. prigēibjam i prigēibom), sipoti (sipati) (prez. sēipljam i sēipom), rēzoti, stēpoti (tresti), stēpoti sa (skitati se) (prez. stēpljam sa i slēpom sa), srēboti (srkati), zolōgoti (zalagati).

Glagol pōsoti (pasati, pristajati) zadržava inf. akcent u svim oblicima.

c) Inf. lēīzbōti (lizati), sup. lēīzōt, prez. līžam, imp. lēīži, ptc. akt. lēīzōl — līzolo — lēīzōle, part. pas. līzim. Ovako se naglašuju: bēykōti sa (bucati se), blēīskōti (1. sjati, 2. sijeovati), drāōpōti (drapati), drēīmōti (drijemati) (prez. drīemom i drīemljam), ekrātōti (okretati), ferkōti (prez. fērčam i fērkom), ftēīkōti (uticati), gēībōti (gibati), hērkōti (hrkati), hēykōti (hukati), hēyškōti, hērstōti (hrskati), hrēīpōti (hripati), jāmōti (uzimati), jāōvkōti (jaukati), kēīhōti (kihati), kekedāōkōti (kokodakati), klyēpōti (klopati), kōūpōti (kupali),

kykyrēiköti (kukurikati), lēizöti (lizati) lēyköti (provirivati), māōhōti (mahati), mernjāōvköti (mrnjavkati), mēyköti (mukati), njēthōti (njihati), pēisōti (pisati), pemāōgōti (pomagati), pezēivōti (pozivati), rēitōti (ritati), serkōti (srkati), sēyköti (sukati), skāōzōti sa (odlikovati se, pokazati se), smēicōti sa (klizati se), smēyköti sa (smucati se), šēipōti (štīpati), šmērköti (šmrkati), tāōcōti (kotrljati, valjati), vāzōti (vezati), zēibōti (zibati) zēidōti (zidati), zoklēipōti (zaključavati), žēynjköti sa (njihati se), žmēiköti (cijediti, ožimati).

Glagol erōti (orati) (pres. yērjām) podudara se glagolima V. 3.

3. *razred.* Glagoli brōti (brati), prōti (prati), zvōti (zvati) podudaraju se u svim oblicima s prāsti osim u ptc. akt., koji glasi brāol — brōlo — brāole. i ptc. pas., koji glasi brūn-no.

4. *razred,* a) Glagoli, dāōvōti (davati), shāōjōti (izlaziti na kraj) (shāōjōti sa (sakupljati se)), pōūjōti (tjerati) naglašuju se kao glagoli V. 2.

b) Glagoli pljyvōti (pljuvati) i bljyvōti (bljuvati) naglašuju sve oblike kao glagoli pod IV. b) osim imperativa, koji im glasi pljēyj -ma -ta i t. d.

Od ovih glagola razlikuje se kljyvōti (kljuvati) samo u prez., koji glasi kljēvjām.

c) Glagoli smejōti sa (smijali se), lejōti (lijevati) podudaraju se u ostalim oblicima s glagolom pīti (I. 7.) osim ptc. pas., koji glasi: (no)smejūn-no, nolejūn -no.

d) Glagol sējōti (sijati), vējōti (vijati) (na pr. žito), lōjōti (lajati), trōjo.ti (trajati) imaju akcente kao glagol čökoti (V. 1. c).

VI. vrsta

a) Inf. glodyvōti (gladovati), sup. glodēyvōt, prez. glodějjam, partic. akt. glodēyvōl-glodějvolo - glodyvōle, partic. pas. glodějvun. Tako se naglašuju: kypyvōti (kupovati), tergyvōti (trgovati), kymyvōti (kumovati), štyvōti (štovati), skeznyvōti (bdjeti), veruvōti (i vērvoti) (vjerovati), (pres. vēryjam i vērjam), doruvōti (darovati), žoluvōti (žaliti), zimuvōti (zimovati), rodyvōti sa (radovati se), rozlikuvōti (razlikovati), coruvōti (carevati), vekuvōti (vjekovati), bičuvōti (bičevati), bežičuvōti (božičevati), voruvōti (čuvati (od zla)).

b) Glagoli kevōti (kovati) i snevōti (snovati) podudaraju se s glagolima V. 4..c).

Glagoli ebēduvoti (objedovati) i fmunjīkuvoti (ništa ne raditi) zadržavaju infinitivni akcent u svim oblicima.

44. Prilozi

1. *Prilozi mjesta*: dë (gdje), kùm (kamo), kũd (kuda), kyek (kuda), etkũd i êtkud (otkuda), dekũd (dokud), evyek (ovuda), enyek (onuda), tÿj i tÿ (tu), pyekič i dyekič (dokle), pyetič (dovle), sìm (amo), tùm (tamo), evũd (ovuda), enũd (onuda), zõdi (zada), nõuze (natrag), noprîe i nõopre (naprijed), edzdyel (odozdo), tõ (tamo), blĩzu, dolëke (daleko), pesũd i pesyek (svuda), vslĩed (tragom), dële (dolje) (na pitanje: gdje?), dëlu (dolje (na pitanje: kamo?)), gëre (gore), nõkle (na tle) (na pitanje: gdje?), nõklu (na tle) (na pitanje: kamo?), nõgder (nigdje), dënle (donle), edsũd (odasvud), vÿn (van), vÿnje (vani), nõtre (unutra) (na pitanje: gdje?), nõtru (unutra) (na pitanje: kamo?), dãsne (desno), lĩeve, dëmo (kod kuće), dĩme (kući), zdyemo (od kuće), znõtre (iznutra), zvÿnje (izvana), vĩa (više), nõža (niže), mẽime (mimo), ekyelu (okolo).

2. *Prilozi vremena*: dõ (kad), tẽ (tad), nõgdo i nõr (nekad), pão (opet), sëgdo (svagda), tẽdo-nõgdo (kad-tad), prĩe (prije), pëkle (poslije), prẽd'i (prije), zdãj (sada), dyëzdãj (dosad), tuzdãoke (malo prije), nõgdor (nikad), stëprum (istom), drũgdo (drugom zgodom), (k)mãm (odmah), novĩek (uvijek), vjÿtre (ujutro), gnjës (danas), včãre (jučer), jÿtre (sutra), snëči (sinoć), zmẽirem (uvijek), lĩni (lani), ljëtes (ljetos), nõjprĩe (najprije), nocÿj (noćas), de sĩe dÿeb (dosad). ed sĩe dÿeb (odsad), skëre (skoro), med tĩem tẽgo (međutim), hëyde pũt (hudo put, vrlo često), vnyegi krõt (mnogi krat), dõ gëd (kad god), nozõdnje (naposljetku):

3. *Prilozi načina*: ëvuk (ovako), ënuk (onako), nõkok (nikako), sĩkok (svakako), jednãoke (jednako), drũgoč (drukčije), drãoge (drago, t. j. Skupo) fõlj (jeftino), gërde (ružno), hëyde (jako), zdëbro (dobrovoljno) nopyel (napola), zobãdov (zabadava), vãč (više), nopõumet (napamet), nojyepok (naopako), premũle (premalo), prãjci (dosta, prilično), dëjsti (dosta), prãvač (previše), pelãihke (polako).

4. *Prilozi uzroka*: zõke i pëke (zašto), zõte (zato).

Prilozi za isticanje: kẽme (komaj, jedva), ïzde, ïša (još), vrãj (već), tokõj (također), sũmo (samo), čõ (čak), nõu (na, evo), bërž (tobože), mẽrti (možda), glëi (baš).

45. Prijedlozi

Prijedlozi se kod nas redovno upotrebljavaju kao i u književnom jeziku. Spomenut ću samo, da pryeti dolazi u značenju prema: yëni su šlĩ jãden pryeti drëygemu (oni su išli jedan prema drugome), ali: yëni su slĩ jãden pryetiv drëygego (u neprijateljskom smislu). Čëz (ili čërez) znači: 1. kroz: čëz hũstu pãljo pũt de nõjãgva hĩža (kroz šumu vodi put do njegove kuće); 2. čëz pyëtëk ja noprãovljen myest (preko potoka je načinjen most); 3. za: čëz dvĩe vÿra sa bõum pevërnul (vratit ću se za dva sala). Zo (za) s instr. dolazi i u

značenju cilja: Ęn hěd'i zo tergevěinu (on se bavi trgovinom), prāšel ja zo jōjci (otišao je da kupuje jaja), cěli děen ja hyed'il zo penāzi, ali ně měgel něgder něč pesōūdĭti (cijeli dan je hodao za novcima, ali nije mogao nigdje ništa posuditi).

46. Veznici

Bednjanski govor razlikuje se od književnoga jezika samo u ovim veznicima: ěě (ako), kōjti (jer), kōkti (kao), do (da) (bez akcenta ili s kratkim akcentom) i dō (kad) (s vremenskim i upitnim značenjem), kōj (zar).

7. Uzvici

Uzvici i onomatopoetiĉni izrazi uglavnom su isti kao i u štokav. narjeĉju. U dozivanju (izbliza i izdaleka) najobiĉniji je uzvik hōj. Na volove (kad su u jarmu) uzvikuje se: hěk (da krenu s mjesta), hājs (da idu nalijevo), stĭjo (da idu nadesno); a kod napajanja stoke uopĉe uzvikuje se: hělo-hělo.

48. Bilješke iz sintakse

Sročnost. Imenice slěygō (sluga), storešěĭnō (starješina), jōpo (japa, otac, star ĉovjek) i dr., koje su po obliku Ź. roda. slažu se kod nas samo po smislu; na pr. njāgev slěygō ednāsel ja svāmu jōpe věĭuō (njegov sluga odnio je svome ocu vina), noš storešěĭnō sa jāoke mōūdrě deržĭ (naš starješina se jako mudro drži). Ali se govori na pr. ěn ja vāliko prosico (on je velika prasica) (u pogrdi, misli se muška osoba).

Kad kod nas djevojĉice, djevojke i mlade Źene govore o sebi, sluŹe se u part. perfekta muškim oblicima mjesto Źenskim. Tako na pr. govore: jō sym běil (mjesto bĭlo), jō sym mu pevědol (mjesto pevědolo), vĉāre sym nāobrol (mjesto nobrōlo) pĭnu kešōru zo svěĭnja (juĉer sam nabrala punu košaru draĉja za svinje).¹

¹ Ova osobina nije stara, jer se starci visoke dobi tome rugaju i pripisuju to afektiranju ili - kako oni kaŹu - pretvōrunju (pretvaranju). Da je do toga »pretvōrunjo« došlo, bit ěe moŹda uzrok taj, Źto su kod nas imenice pycek (djevojĉica otprilike do desete godine) i pĭc (djevojka do osamnaeste godine) muškoga roda. Odraslije se i starije djevojke to radije sluŹe takvim oblicima, Źto se njima izriĉe mladost; rijeĉ pĭco (Źen. roda) upotrebljava se za starije djevojke. Da je doista tako, vidi se odatle, Źto se djevojka, kad razgovara s momkom, ne ěe zabuniti, pa reĉi za sebe koji oblik u Źen. rodu. Ta se osobina uvukla i u govor Źena, pa djevojĉice, djevojke i mlade Źene upotrebljavaju za sebe u govoru muške oblike mjesto Źenskih. Kad bi tko upitao Źenu u srednjim godinama, zaŹto tako govori, odgovorila bi mu: »Tōk sym sa prěivĉil, po sa zdāj nā mram edevĉĭtĭ (tako sam se priuĉila, pa se sad ne mogu oduĉiti). Kad su Źene u Źalosti i kada su ozbiljne, govore u Źen. rodu.

Uz vêi (vi) u poštovanju stoji pridjevna riječ samo u pluralu: vêi sta ma peslôli i räkli sta mi (vi ste me poslali i rekli ste mi).

Uz brojeve dvâo, trêi i štîri imenice stoje redovno u pluralu, ali muške imenice mogu stajati i u dualu; na pr. dvâo kekyeti su rüme vjêytre pepîêvöli (dva su kokota rano ujutro pjevala) i dvâo kekyeta ... pepîêvolö, sî trêi bröti su vmêrli (sva tri brata su umrla), štîri vyêli su nîe mëgli têgo zvlîêci (četiri vola nijesu mogla to izvući), ebedvîe sâstrâ su dêšla k möteri (obadvije sestre su došle k materi), štîri sâlo su zgerîelo (četiri sela su izgorjela).

Uz priloge kÿlike (koliko), tÿlike (toliko), müle (malo), vnêge (mnogo), püne (puno), vâč (više), nÿjvâč (najviše) stoji glagol samo u singularu; na pr. kÿlike ljÿdi no svîetu zlê živî (koliko ljudi na svijetu zlo živi), püne dîêčekv ja edêšle v dâru (puno momaka je otišlo na nadnicu), vnêge ftêic ja deletêle (mnogo ptica je doletjelo), vâč rûk mëra vâč nopröviti (više ruku može više napraviti), lêtes vnêge sâl glodÿja (ljetos mnogo sela gladuje).

Deklinabilne riječi, koje zavise o brojevima od pet dalje, dolaze u g. pl.: dêšle ja nôuze sîeh dâsat purûnev (došlo je natrag svih deset purana), šâst jokili peyc ja cîeli dîen ekâöpöle kerÿzu (šest jakih djevojaka cijeli je dan okapalo kukuruz).

Red riječi. Kad se kod nas negira futur ili kondicional, red je riječi isti kao u štokav. narječju, a kad se niječe perfekt, negacija običnije dolazi između pomoćnoga glagola i part. perfekta. Valja dodati, da se perfekt u tom slučaju negira s »nîe«, dok se ostali glagolski oblici niječu sa »na« (ako s glagola prijede akcent na negaciju) ili sa »ne« (ako je bez akcenta). Primjeri: jö sym go îzde nîe vêel (ja ga još nisam vidio), zöke sta nîe dêšli? (zašto niste došli?), nîgdor nâm têgo sâum sâbe epryeistil, koj sym pêd sîlu tê nîe zâl, dö mi ja ên nîe štel zdêbro döti (nikad ne ću to sam sebi oprostiti, što nisam tada silom uzeo, kad mi on nije htio zdoobra dati), tergyevec go ja nîe dêbre zmêril (trgovac ga nije dobro izmjerio), ne vêrjam, do sta tye vêi nîe vkröli (ne vjerujem, da vi to niste ukrali), do su nîe v mlödesti skêrbêli, nä bi zdäj imêli (da nisu u mladosti skrbili, ne bi sad imali), têgo nîgdor nîe bile, po nä bu (to nikad nije bilo, pa ne će biti), kîe nä znu čuvöti, nä mra nîč imêti (tko ne zna čuvati, ne može ništa imati), kôj su stâori nîe znüli, su nîe mëgli ni mlöda novčîti (što stari nisu znali, nisu mogli ni mlade naučiti), ni peglädoti ju ja nîe štêl (ni pogledati je nije htio), yêni su go nîe pröv rozmêli (oni ga nisu pravo razumjeli).

Enklitike (jedna ili više) mogu u nas stajati na početku bilo koje rečenice i izgovaraju se zajedno s onom naglašenom riječju, koja stoji iza njih; na pr. mu jö nîč ne vêrjam (ja mu ništa ne vjerujem), nôj sa süme grezî, go sa jo nîč ne bejîm (neka se samo grozi, ja ga se ništa ne bojim), si si nîe zâl? (zar si nisi uzeo?), su mi go pekâözöli (pokazali su mi ga) sa ja zblêisnüle (sijevnulo je), kîe ja nîe mëgel plotîti, ja myerol v rast îti (tko nije mogao platiti, morao je u zatvor ići).

Inače je namještaj enklitika slobodan, pa glagolske enklitike mogu stajati iza zamjениčkih, a ne pazi se ni na to, da bude enklit. genitiv ili. dativ prije akuzativa. Ipak je novi red enklit. oblika običniji od staroga (osobito kod

mlađeg svijeta). Tako se kod nas govori: ne bejēmä sa go (i go sa) nič (ne bojimo ga se ništa), bôuma joj go (go joj) pekāōzōli (pokazat ćemo joj ga), veselēmä sa mu (i mu sa) jāoke (veselimo mu se jako).

Sintaksa dijelova govora. I kod nas se mjesto imenice upotrebljavaju pridjevi: mlōdi mēta vmrjeti, a stāori myero (mlađ može umrijeti, a star mora), mlōdo sa gizdōve derži (mladenka se gizdavo drži), Gnjado i Brizeo su mi pebēgla v kerÿzu (Gnjeda i Brijeza (imena krava) pobjegle su mi u kukuruz), gērdi nē liepemu pōr (ružan nije lijepome par), svāti i preklāti sa nā mraju zležiti (sveti i prokleti ne mogu se složiti).

Imenice mjesto pridjeva ne dolaze kod nas (kao kod štokavaca crvenika vino, žutica naranča), ali se dosta često uzimaju takve dvije imenice jedna do druge, od kojih jedna izriče širi, a druga uži pojam; na pr. hrēyško tāpko (kruška tepka), zeleniko jōbuko (zelenika jabuka), grōh čerljānēc (grah crvenac).

U komparativu — osobito u niječnim rečenicama uz infinitiv - dolazi pored nēg (nego) i ēd (od) još i kōk; na pr. ēn bēlja dēlo kōk tēi (on bolje radi nego ti), nē nič gyeršego kōk člevēko zoklōti (nije ništa gore nego čovjeka zaklati), rōjši vmrjeti kōk evōk žēivēti (radije umrijeti nego ovako živjeti), enē ja rōūbēc liepši kōk evīe (ovaj je rubac ljepši nego ovaj).

Mjesto odnosnih zamjenica kīe i stāri govori se i indeklinabilna riječ kōj (u štokavaca što); na pr. skēynul sym si zōub, kōj ma ja jāoke bēlel (skubnuo sam sebi zub, što me jako bolio), zīēstōl sym prijōtelo, kōj sym ž njim soldōčiju slēyžil (sastao sam prijatelja, što sam s njim vojsku služio).

Na početku jednostavnih rečenica, kojima tko izriče svoje mišljenje u obliku pitanja, a očekuje pozitivan odgovor, stoji često riječ tye (to); na pr. tye si tēi myerol dūge tūm bīti? (to si ti morao dugo tamo biti?) tye sta vēi tē kōjkyek hed'ili? (to ste vi tada hojekuda hodali?)

Osim određenoga značenja ima zamjenica čī-čō-čā i neodređeno; na pr. lāihke bi čō krōvo dēšlo i pejēlo (lako bi čija krava došla i pojela), zōpri vrōto, do čā svēinčā v hīžu ne dēykna (zatvori vrata, da čije svinjče u sobu ne skoči).

Zamjenica tīe-tō-tā upotrebljava se katkada bez prave potrebe (kao neka vrsta određenoga člana); u tom slučaju obično nije naglašena; na pr. pāt liet sym myerol hrōūnīti tego ēco (pet godina morao sam hraniti oca), jāoke sa roščemāril nō tego sēino (jako se razljutio na sina).

Broj jāden isto se tako upotrebljava bez potrebe, samo što je on u tom slučaju naglašen ili inače jače istaknut; na pr. tēi si jāden vāliki bedok (ti si velika budala), yēnī su jāni pūmetni gespedāōrī (oni su pametni gospodari), Jouno ja jāno peštāno pÿco (Ana je poštena djevojka), Jasenjā je jāne saremāošne sālē (Jesenje je siromašno selo).

Glagoli lāči sa (leći), sāsti sa (sjesti), plōkati sa (plakati), pečēivōti sa (počivati), zofāōliti sa (zahvaliti), rozgeväōrjōti sa (razgovarati) dolaze i bez sa.

Prijedlog k ima i značenje štokav. prijedloga o; na pr. bêil ja k Bežiču dëmo (bio je o Božiču doma), k Vëýzmü bôu vač sä zelănë (o Uskrsu bit će već sve zeleno).

Mjesto posvojnih pridjeva i zamjenica dolazi kod nas rado imenica u genitivu s prijedlogom ed: tye ja ed susëdo njivo (to je susjedova njiva), ed sestrã çëi mi ja denäslo yëbëd no njïvu (sestrina kçi mi je donijela objed na njivu), ali se govori i susëdevo njivo, sestrïno çëi.

Kad se posvojni genitiv sastoji od dvije riječi, često stoji pred, njim prijedlog ed = bykýevja ed Želimerskego Jyežefo (bukvik Želimorskoga Josipa), trūnjik ed Jâornjokeve Kôta (travnjik Jarnjakove Kate), klîet ed sôüsëdevego Ivüno (klijet susjedova Ivana), stërn ed jâora pšenïca (strn jare pšenice); ali se tu svuda može ed izostaviti.

Mjesto prijedloga o s lokativom dolazi kod nas ed s genitivom kod nekih glagola; na pr. senjöti ed këgo (sanjati o kome), geverïti ed këgo zlë (govoiriti o kome zlo), spemëïnöti sa ëd këgo (razgovarati o kome).

Za s infinitivom redovna je pojava: vyëdö zo pïti (voda za piti), nëmum nič zo jësti (nemam ništa za jesti), tye ja nïe zo zraçi (to nije za izreći), ën ja tÿj zo zopevïëdöti, a nïe zo dëlöti (on je tu za zapovijedati, a ne za raditi).

Uzvik im odgovara štokav. tä: ïm si tëi tye sïnek mëej! (ta ti li si to, sinko moj!), kõj ïzde ëçaju, ïm im ja sä dâol, kõj ja ëïmël (što još hoće, ta sve im je dao, što je imao).

Sintaksa padeža. Prezimena muška i ženska govore se u obliku pridjeva, a prezime dlolazi prije imena: Bïstrevičev Dröš (Bistrović Andrija), Hetïnskego i Hetïnskijev Frâunc (Hotinski Franjo), Pöskev Päiter (Pasko Petar), Këgleviçevo Möro (Keglević Mara). Jädvejevo Kôto (Jedvaj Kata).

Mjesto dvije imenice, vezane veznikom i, dolazi običnije druga imenica u instrumentalu s prijedlogom s; na pr. dëšlo mi ja möti s bröteni (došla mi je mati s bratom), jö sa s tÿebu läihke zležïm (ja ću se s tobom lako složiti), ali se govori i: dëšli su mi möti i bröt, jö sa i tëi läihke zlëžïma.

U izrazima: präjti zö muž (govori se i: zo môužo) (udati se), ïti v gÿesti (içi u svatove), ïti med ljÿydi (içi među ljude), këypïl, prâdol, zoprâgel sym vyëli (kupio, prodao, zapregao sam volove) saçuvaö se stari akuzativ.

Uz pomoćne glagole dolazi kod nas predikalno ime samo u nominativu, pa se govori na pr. mëej bröt ja bêil soldâot (moj brat je bio soldat), tök bôuš tëi pyëstöl väliki byegec (tako ćeš ti postati veliki bogac), dõ mu ja trïebe, ën sa naprâövi väliki bedök (kad mu je potrebno, on se napravi veliki bedak).

Uz kõj (što), nëke (nešto), nič (ništa), kõjköj (koješta) i t. d. dolazi kod nas genitiv: koj ja mëevego? (što je novo?), nëke çërnego sym zoglädol (nešto crno sam ugledao), ed tïeh ljÿydi sa nâš nič pumätnego nâövçil (od tih ljudi ne ćeš ništa pametno naučiti).

Instrumental bez prijedloga ne dolazi. Gdje u štokav. narječju stoji instrumental bez prijedloga, tamo kod nas dolazi ili instrumental s prijedlogom s ili koji drugi padež: na pr. këpo zāmljü z lepâotu (kopa zemlju lopatom), yēydril go s kyēlēm pe glāōvē (udario ga kolcem po glavi), mēi sma Bednjuinčum begâoti sūme z dýebru vedū i s frêiškim zrâokem (mi smo Bednjančani bogati samo dobrom vodom i svježim uzduhom), svū möčuhu zo möter deržī (svoju mačuhu majkom drži), tīroli su pe gýērë i pe hūste zâjca (tjerali su gorom i šumom zečeve).

Jaka zapovijed i zabrana izriče se svezom bōum (budem) i part. perf., na pr. bōuš kmâm šël! (odmah idi!), bōuš dâol. ili ti zēmam (daj, ili ću uzeti).

Sam infinitiv je običniji nego da s prezentom u primjerima: vīdli sma go tyek bīēžōti (vidjeli smo ga tuda bježati), ali i ... de tyek bežī (gdje tuda bježi), čyl sym go pri petyeku pepīēvōti (čuo sam ga pri potoku pjevati) i... de pepīevo, si go vīdel tyek îti? (jesi li ga vidio tuda ići?) ... de tyek îda.

Glagol dýejti (doći) prelazan je, kad znači stići: mökor sym bërze šël, nīesym go mëgel dýejti (makar sam brzo išao, nisam ga mogao stići).

»Uparedo ići s kim« govori se kod nas: v rād îti s kīem, a »voljeli koga:« rōd bīli këmu. Voljeti na pr. koje jelo kaže se kod nas »bīti zo čīem:« trūdno žānō ja jâoke ze slīvumi (trudna žena jako voli šljive), mā dīētā ja strōšne zo mâsem (moje dijete strašno voli meso).

Glagol kâōzōli sa ima tri slična značenja: 1. pokazivati se, 2. činiti se, 3. svidati se. Ēn sa kōža pred svīetem dēber, a zlēčosl ja (on se pokazuje pred svijetom dobar, a zao je). Tō mi sa krōvo dēbro kōzolo, dō sym ju kypēyvōl, a zdāj vēidim, do nič ne vrīedi (ta mi se krava dobra činila, kad sam je kupovao, a sad vidim, da ništa ne vrijedi). Tvýej mi sa dīečo jâoke kōža (tvoj mi se momak jako sviđa)

Glagol zēīmēti (zimjeti) znači zepsti: Koj zimīš vñnje, zōke nāš v hīžu. (Što zebeš vani, zašto ne ideš u sobu). Cīelu zēimu sym zēīmēl pri tē slâobe pāčī, tōk do sym këme zēimu prezēīmēl (cijelu zimu sam zebao pri toj slaboj peći, tako tla sam jedva zimu prezimio)

GOVORNI OGLEDI

Kök ja černeškyelec noprövil tuču

Kako je crnoškolac napravio tuču

Tye, kôj vum bôum zdäj pevīeol, živo ja istinjo i pripâitile sa prīe padesāt i pāt liet. Tê sym jo slēyžil pri plevâunušu Vějske kökti krovör. Bīle ja nēkok prēd Vāliku mīešu jādneho dnāvo pe pyēlnā. Do ja vydienko prāšlo, štēl sym iti s krövumi no pošu. Glēi sym vrōto ed hlīēvö etpēiröl, do ja dēšel jāden černeškyelec k plevâunušu i zočāl sa ž njīm spemēinōti.

Jö sym vāč s krövumi bēil dēber kemōd edēšel, do nojānpūt zokriči zo mānu plevâunuš, do nōj îem s krövumi nōuze, kōjti bōu zo mōuli čös jāoke dēž cēyrēl. Mānje sa tye skÿšne vīdle, kōjti ja bīle čīste vādre kökti v prōznem želōuce, āli sym go myerol peslÿhnuti.

Do sym zopēr krōva, zapevīe mi gözdo, do nōj pekōžam tēmu černeškyelcu mlōku pri nōšem pāošnjoke. Jöz go tō etpāljom i pekōžam mu. Ēn mi sa līepe zofōli i rāčā, do zdāj nōj îem sūme dīme. Jö sa obērnam, do îem dīme, āli sym nīe štēl īti, nög sa skrēijam zo jān gērm, do vēid'im, kōj bōu ěn tūj zdāj dēlol.

Ēn prājda sa ekyelu ta mlōka, zēma knjīgu z mōula tyerbica i zōčna melīti. Koj ja myēlīl, jö sym go nīe rāōzmēl, kōjti ja tōk gevyērīl kök pēp, do mēšu slÿži. Dō ja zmyēlīl z jāna knjīga, etērgna z verbā svērž i egÿli ž njā līke po zmēto līke kökti eglovník i pēčna izde čtēti, āli z drēyga knjīga. Metīemtēgo sa zōčna

To, što ću vam sada pripovijedati, živa je istina i dogodilo se prije pe deset i pet godina. Tada sam ja služio pri župniku Vojski kao kravar. Bilo je, nekako pred Veliku gospu, jednoga dana po podne. Kad je vudenka¹ prošla, htio sam ići s kravama na pašu. Upravo sam vrata od staje otvarao, kad je došao jedan crnoškolac k župniku i počeo se s njim razgovarati.

Ja sam već s kravama bio dobar komad otišao, kad najedamput poviče za mnom župnik, da neka idem s kravama natrag, jer će za mali čas jako kiša padati. Meni se to čudno činilo, jer je bilo posve vedro kao u praznom želucu, ali sam ga morao poslušati.

Kad sam zatvorio krave, zapovjedi mi gazda, da neka pokažem tome crnoškolcu mlaku pri našem pašnjaku. Ja ga tamo odvedeni i pokažem mu. On mi se lijepo za hvali i reče, da sada neka idem samo kući. Ja se okrenem, da idem kući, ali nisam htio ići, nego se sakrijem za jedan grm, da vidim, što će on tu sad raditi.

On prođe sve okolo te mlake uzme knjigu iz male torbice i počne moliti. što je molio, ja ga nisam razumio, jer je tako govorio kao pop, kad misu služi. Kad je izmolio iz jedne knjige, otrgne s vrbe granu i oguli s nje liko pa smota liko kao oglavnik i počne još čitati, ali iz druge knjige. Međutim se počne oblačiti.

ebločiti.

Ebločēile sa vāč i vāč, i pečna zo krōtki čōs dēž lejōti, gērmēti i strōšne sa blēiskōti. Jō sym zdāj sa bēlja i bēlja glādēl, kōj do bōu noprōvil. Nojāmpūt sa jāoke strōšne zoblīsna i zogermī, sā sa ekyelu māna strāsā, a z mlōka dēykna strōšne vāliki pyēzēj. Nōte ja zočālo tōk vāliko tūčo cēvrēti kōk erēhi.

Nōte dēna černeškyelec knjigu v tyerbicu, hēiti pezēju no glāovu enīe eglovnīk, kēgo ja z verbēvego līko noprōvil, i dēykna no pezējo. Pyēzēj ja pērhnūl v zrāok i pērhol ja kōkti ftico no enū strāun, de sōunce shōjo, a kyek ja gēd lētēl, pesyek ja zo njīm tūčo sā vnēištilo.

Tēgo pezējo etpāljlōl je enīe černeškyelec v enū zāmljū, de sōunce shōjo, i dyebil ja zū njego tylike penāz, kŷlike mu ja zo cĕli žēivēt dēisti, do mu ja nīe trēbe nīč dēlati.

Enī su ljēydi, kī tūm živā, kēypīli ēd njego tēgo pezējo i rozrēzoli go no māula fōlučeca i sāoki si ēd njih dēl jāden fōlučec ped jāizīk, do bi mēgel enū strōšne vāliku vručēinū terpēti, kō ja v euē zāmljē, kōjti ja tūm sōunce dēmoi.

Ali sāoki černeškyelec nāmra pezējo v enū zāmljū etpeljōti. Tye sa pripāčo tōk: Dō su enī, kī sa zo pyēpā škyeluju, vāč zvēršili dvouūistu škyelu, tē pezyēvā bīškup dvonūist njī(h) prād sa i šēpna sāokemu nēke vy vēyhe. Tye, kōj ēn njīm vy vēyhe prišēpna, nā sma nijāden drēygi člēvek no svīetu znūti, neg sūme bīškup i pyēpī. Dō ja siem dvonūistīm prišīēpnūl, tē jāden znēikna. Bīškup i drēygi černeškyelci znāuju, kūm ja edēšel, a drēygi nīša nā znu i nā srna znūti.

Tīe, kīe tē znēikna, prāida k

Oblačilo se više i više, i počne za kratak čas dažd lijevati, grmjeti i strašno se blistati. Ja sam sad sve bolje i bolje gledao, što će napraviti. Najedamput se jako strašno zablisne i zagrmi, sve se oko mene strase, a iz mlake skoči strašno veliki zmaj. Nato je počela tako velika tuča padati kao orasi.

Nato metne crnoškolac knjigu u torbicu, baci zmaju na glavu onaj oglavnik, koji je iz vrbova lika napravio, i skoči na zmaja. Zmaj je prhnuo u zrak i prhao je kao ptica na onu stranu, gdje sunce izlazi, a kuda je god letio, svuda je za njim tuča sve uništila.

Toga zmaja odveo je onaj crnoškolac u onu zemlju, gdje sunce izlazi, i dobio je za njega toliko novaca, koliko mu je za cijeli život dosta, da mu ne treba ništa raditi.

Oni su ljudi, koji tamo žive, kupili od njega toga zmaja i razrezali ga na male komadiće, i svaki sebi je od njih stavio jedan komadić pod jezik, da bi mogao onu strašno veliku vrućinu podnositi, koja je u onoj zemlji, jer je tamo sunce kod kuće Ali svaki crnoškolac ne može zmaja u onu zemlju odvesti. To se događa tako: Kad su oni, koji se za popove školuju, već svršili dvanaestu školu, tada pozove biskup dvanaest njih preda se i šapne svakome nešto u uho. To, što on njima u uho prišapne, ne smije nijedan drugi čovjek na svijetu znati, nego samo biskup i popovi. Kad je svoj dvanaestorici prišapnuo, tada jedan nestane. Biskup i drugi crnoškolci znadu, kamo je otišao, a drugi nitko

plevâunušu k štãremu ëãa pe pezëjo, kôjti go sãoki ïmu i sãoki plãvaunuš mËra tüãu nopröviti, dô ëãa. Dô sa jãn plevãonuš drËygemu zomïeri, zojãoša tïe no svãgo pezëjo, edletï v njãgvu föru i cïelu skêrb v enê före vnêišti. Tök myero siremãošni svïet strãödöti, dô sa pyëpï svãoda. I Žïdevi znãuju tüãu nopröviti, süme kôji yënï ïmuju ed tËgo hösen, kôjti mëraju pËkle drãoge žïte predãövöti enïem, kïem ja tüão sä vnêištilo.

Zöke zôjec ïmu krötki rãp

Jãnpüt su sa mãdvëd, lesïco i zôjec pegyed'ïli z jãnim gespedãörëm, do mu bôuju cïeli dïen krumpïer skãöpöli zo lyënjëc mãdo. Yënï su sa med syebu degevyerili, do bôuju mãd stëprum zo večãrju pejëli, a tök düge nôj bôu mãd ped jãnim drïevem v hlödu.

Sï trëi su peããali kepöti i kepöli su. Dô ja bile vrïema zo frëštykelj, zokriëï nojãnpüt lesico: »TËj sym tËj! Kmãm dËejdam!« Mãdvëd ju zopïto, do kïe ju zyëvä. Lesïco mu edgevëri do ju zovü v kËmstve. Mãdvëd je rããä, do nôj ïda. Lesïco ja edëšlo i privlïeklo sa k lyëncü i pejëlo ja dëber fertölj mãdo. Dô ja dësio nõuze, pëitöli su ju mãdvëd i zôjec, kök sa dïëtã zyëvä. a yënö ja rãklo, do sa zyëvä peããitëk.

Glëi tök ja noprãovilo k ebëdu i s jËžini, süme do su ju tï dvão pëitöli k ebëdu, kök sa dïëtã zyëvä, yënö ja rãklo, do sa zyëvä sredëinö. a k jËžini ja rãklo, do sa zyëvä sveršãitëk.

ne zna i ne smije znati.

Taj, koji tada nestane, ode k župniku kojemu hoće po zmaja, jer ga svaki ima i svaki župnik može tuču napraviti, kad hoće. Kad se jedan župnik drugome zamjeri, zajaše taj na svoga zmaja, odleti u njegovu župu i svu skrb u onoj župi uništi. Tako mora siromašni svijet stradati, kad se popovi svađaju.

I Židovi znaju tuču napraviti, samo što oni imaju od toga koristi, jer mogu poslije skupo žito prodavati onima, kojima je tuča sve uništila.

Zašlo zec ima kratak rep

Jedamput su se medvjed, lisica i zec pogodili s jednim gospodarom, da će mu čitav dan krumpir iskopavati za lonac meda. Oni su se među sobom dogovorili, da će med istom za večeru pojesti, a tako dugo neka bude med pod jednim drvetom u hladu.

Sve troje su počeli kopati i kopali su. Kad je bilo vrijeme za zajutak, poviče najedamput lisica: »Tu sam tu! Odmah ću doći!« Medvjed je zapita, da tko ju zove. Lisica mu odgovori, da je zovu u kumstvo. > Medvjed joj reče da neka ide. Lisica je otišla i prišuljala se k loncu i pojela je dobru četvrtinu meda. Kad je došla natrag, pitali su je medvjed i zec, kako se dijete zove, a ona je rekla, da se zove početak.

Upravo tako je načinila k objedu i k užini, samo kad su je ta dva pitali k objedu, kako se dijete zove, ona je rekla, da se zove sredina, a k užini je rekla, da se zove svršetak.

Do su bili ped vâcher s pëslem getëvi, išli su sî trêi tō, dë su mâd estövili. Dō su tō dëšli, nôšli su süme prōzni lyënjëc, a mâdo nič. Mâdvëd kmâm ekrivî lesïcu, do ja yënö mâd pejëlo. Äli lesïco sa pëçma klâiti i preklëinjöti, do yënö tëgo nïe nopràovilo, nëg do ja sigÿrne zōjec mâd pyëjël. Mâdvëd nö te rāčä, do tye nä mra bëti, kōjti ja ën cïeli dïen ž njïm dëlol i nïkum sa ëd njego nïe gïënül.

Nö te lesïco rāčä: »Znâuta vëi kïj. Hëjma, mëi si trêi spâot, po këmu bôu jÿtre vjëytre ped rāpëm mōsne ed mâdo, enïe go ja pyëjël.

Mâdvëd i zōjec sa zlëža s tïem, i si trêi prâidu spâot. Lesïco sa vjëytre përho zbyd'ïlo i spâozi, do ja një šel mâd edzōdi vÿn, nomâoža bërze zōjcu ped rāpëm z enïem, prebydï medvëdo i pekōža mu zōjčev rāp.

Mâdvëd čemâren zokričï nõd zōjcem: »Ïtok si tëi mâd pyëjël!«

Zōjec sa prestrâoši i pëçma bïëžöti, a mâdvëd zo njïm. Düge ja nogōünjöl mâdvëd zōjeo i no krōju go detïro no jâden plyet. Zōjec dëykna no plyet, a mâdvëd go pogrâobi zo rāp i vtërgne mu go. Ed tïe dÿeb nëmu zōjec rāpö.

Vrâog i siremök

Tok ja beil jänkröt jän siremök, kïe ja ëïmel süme püne decä, a drëyge po skëre nič. Jänpüt ja šel ën v hüstu dêrho sïeč, po si ja zâl sÿebu fölut krÿho. Dō ja dëšel v hüstu, dël ja krÿ no jâden pïenj i pečâl ja jânu bëykvu

Kad su bili podveče s poslom gotovi, išli su sva tri tamo, gdje su med ostavili. Kad su tamo došli, našli su samo prazni lonac, a meda ništa. Medvjed odmah okrivljuje lisicu, da je ona med pojela. Ali lisica se počne kleti i preklinjati, da ona to nije napravila, nego da je sigurno zec med pojeo. Medvjed na to reče, da to ne može biti, jer je on cijeli dan s njim radio i nikud se od njega nije maknuo.

Na to lisica reče: »Znate vi što. Hajdmo mi svi tri spavati, pa kome bude sutra ujutro pod repom masno od meda, onaj ga je pojeo.«

Medvjed i zec se slože s tim, i sve troje ode spavati. Lisica se ujutro prva probudila i opazi, da je njoj išao med otraga van, namaže brzo zecu pod repom s onim, probudi medvjeda i pokaže mu zečev rep.

Medvjed srdit zavijče nad zecom: '»Ipak si ti med pojeo!«

Zec se prestraši i počne bježati, a medvjed za njim. Dugo je naganjao medvjeda zeca i na kraju ga dotjera na jedan plot. Zec skoči na plot, a medvjed ga pograbi za rep i otkine mu ga. Od to doba nema zec repa.

Vrag i siromak

Tako je bio jedamput jedan siromah, koji je imao samo puno djece, a drugo pa skoro ništa. Jedamput je išao on u šumu drva sjeći, pa si je uzeo sobom komad kruha. Kad je došao u šumu, stavio je kruh na jedan

sěci. Vyte dýeida vrâog po mu zěma krÿ, ednāsā go v pēkel po rāčā drēygim vrâogem: »Zāl sym eněmu siremōku krÿ, kōj bōu bēlja klāl, po bōu prēd'i v pēkel dēšel.«

Drēygi vrâogi su nō te rākli: »Kōj si pezāōbīl, do siremōku nā sma ni vrâog nič vkrâosti. Tēi mu myeroš tīe krÿ nōuze ednāsti i edslēyžiti go, drūgoč ta vāč v pēkel ne pystēimā.

Vrâog sa nōte pretvyērīl v slēygu, edēšel ja v hūstu, děl ja krÿ no mēste i rākel ja siremōku: »Bi vēi māna štēli v slēyžbu zājti?«

Siremōk mu nō te edgevēri: »Kok ta bōum zāl v slēyžbu, do ta nēmuin š čīem plotiti.«

Vrâog mu edgevēri: »Nič zōte, jōz bōum při vos zobādov slēyžil.«

Siremōk nō te rāčā: »Če ēčaš tōk, po slēyži.«

Drēygi dīen ja vrâog siremōku tÿlike dērv nonyēisīl i nocīēpōl, do ja ēimēl cīelu zēimu š čīem kēyriti.

Do ja bēil s tīem gyētēv, ja rākel svāmu gōzde, do mu nōj nōjda, kūm pā zo težāōkō, do nēke zoslÿži.

Siremōk mu ja nōšel pri gryefu mertēyčku slēyžbu. Āli vrâg ja v jādne dnāvu stye kepēic pšenica zmlāōtīl i zvějpl, pūne škýepev¹ noprōvil i slūniu v kyēpič zlyežil.

Grēf ja bēil jāoke zodevēljen, po mu ja rākel, nōj si zēma, kōj si ēča, tÿlike, kÿlike mēra nojānpūt ednāsti. Vrâog si ja zāl dāsāt vrīeč pšenica, pelevnjōk vēinō i jānego vālikego prošičo i sā ja tye ednāsel siremōku, pa mu ja rākel: »Tye sym zoslēyžil; zdāj ĩmuš dēisti jēsti i pīti zo cīelu zēimu. Jō sym enē vrâog, kīe ti ja bēil v hūste krÿ vkrōl, po syrn myerol no zōpeved drēygh vrâogev zōte při tebe slēyžiti,

panj i počeo je jednu bukvu sjeći. Uto dođe vrag pa mu uzme kruh, odnese ga u pakao pa reče drugim vragovima: »Uzeo sam onomu siromahu kruh, da bude bolje kleo, pa će prije u pakao doći.«

Drugi vragovi su nato rekli: »Zar si zaboravio, da siromahu ne smije ni vrag ništa ukrasti. Ti mu moraš taj kruh natrag odnijeti i odslužiti ga, inače te već u pakao ne pustimo.«

Vrag se nato pretvorio u slugu, otišao je u šumu, metnuo je kruh na mjesto i rekao je siromahu: »Bi li vi mene htjeli u službu uzeti?«

Siromah mu nato odgovori: »Kako ću te u službu uzeti, kad te nemam čime platiti!«

Vrag mu odgovori: »Ništa zato, ja ću kod vas badava služiti.«

Siromah nato reče: »Ako hoćeš tako, pa služi.«

Drugi dan vrag je siromahu toliko drva nanosio i nacijepao, da je imao cijelu zimu čime ložiti.

Kad je bio s tim gotov, rekao je svome gazdi, da mu neka nađe, kamo će ići za težaka, da nešto zasluži.

Siromah mu je našao pri grofu mertučku službu. Ali vrag je u jednom danu sto kopa pšenice izmlaitio i izvijao, puno svežujeva slame napravio i slamu u ostožje složio.

Grof je bio jako zadovoljan, pa mu je rekao, neka si uzme, što si hoće toliko, koliko može najedamput odnijeti. Vrag si je uzeo deset vreća pšenice, polovnjak vina i jednoga velikoga prasca i sve je to odnio siromahu, pa mu je rekao: »To sam zaslužio, sad imaš dosta jesti i piti za cijelu zimu. Ja sam onaj vrag, koji ti

kôjti siremöku nä sina ni vrâog
nïkockvego kvāōrō nopröviti. Zdäj
ïdam nôuze v pêkel.«

je bio u šumi kruh ukrao, pa sam
morao na zapovijed drugih vragova
zato pri tebi služiti, jer siromahu ne
smije ni vrag nikakvoga kvara
napraviti. Sad idem natrag u pakao.«

Iz svatovskih pjesama

Vënčec mýej, vënčec mýej Vënčec
mýej čerljāni!
Düge sym ta prëjsilo,
Môuli čāosek nëjsila.

Čāši' ma čāši mūmico;
Nā bus ma düge čāsolo,
Kôjti vos myerom estöviti.
K svāmu sa môūžu etpröviti.
Zo trëyd, z mânu byeg vum noplöti.
Si svāci i Morijo möti!

Vjenčić moj, vjenčić moj Vjenčić moj
crveni!
Dugo sam te prosila
Mali časak nosila.

Češljaj me, češljaj, majčice!
Ne ćeš me dugo češljati,
Jer vas moram ostaviti,
K svome se mužu otpraviti.
Za trud sa mnom bog vam naplati
Svi sveci i Marija mati.

Naricaljka kćeri za majkom

Mūmico nōšo, küm sa vëi otrpövljota, Këmu
vëi nös, svū dečicu, ostövljota? Jōj mänje
jōj!¹
Kïe sa bōu zdäj zō nos brīnul i nös hrōinil, Kïe
nos bōu v nevëlje od sïe zïel brōūnil?
Grýebljiča, grýebljiča, žolyesni vërtek
mýej,
De bōu imêlo mūmico vïečni dëmek svýej.
Zāmljico, zāmljico, büd'i mê mūmice
lāihko,
Mō dëyšō bōu za svū mâumicu novïek
žmāihko

Majčice naša, kamo se vi otpravljate, Komu
vi nas, svoju dječicu ostavljate? Jao meni
jao!
Tko će se sad brinuti i nas hraniti, Tko će
nas u nevolji od svih zala braniti:
Grobljice, grobljice, žalosni vrtić moj,
Gdje će imati majčica vječni domak svoj.
Zemljice, zemljice, buđi majčici laka,
Moja duša bit će za svojom majčicom uvijek
teška.

¹ Ponavlja se iza svaka dva stiha.